

Az országos- információrendszer eseményei

csorba józsef

*témareprezentációs
- nem szerkesztet, időrendiséget
követő - összesítés
file: INCO4a.doc
1999/3-4.n.-2000/1.né.*

2000, május 04.

1. A 2000-szindróma: a mérés és minősítés változásai az új magyar társadalomban

Nemzetközi esemény a gazdasági mérés területén a GDP-előrejelzések tévedéseit összefoglaló OECD-tanulmány, amely 7 országra terjed ki (USA, Japán, Németország, Franciaország, Olaszország, Nagy-Britannia, Kanada) 1968-1995 között. A gazdasági mérés és előrejelzés hipotéziseit körüljáró elemzés számokkal szembesíti az előfeltevéseket, ill. az előrejelzések hibahalmozó merész előretételeit a konzervatív számításokkal szembesítve a megbízhatóságot minősíti.¹

A statisztikai információrendszert érintő nemzetközi fejlemény, a számvitel globalizációs eredetű, illetve a millennium miatti világméretű reformja arra indította az ÁSZ-t, hogy az átalakítást itthon is meg kell kezdeni (már csak az EU-kötelezettségek miatt is).² A kormány számára készült ajánlásokat a PM-be címezték (!), annak az állami intézménynek, amelyik eddig a legfőbb akadálya volt annak, hogy a korszerűbb számviteli elvek meghonosodjanak nálunk is. A kormánynak készült ajánlások a számvetőségi, az államháztartási, az önkormányzati, a számviteli, a könyvvizsgálói kamaráról szóló törvényeket lényegesen átszabnák. Egy további jelentős változás, hogy az uniós gyakorlatnak megfelelően az elkülönült „financial audit” és a „performance audit” lényegesen nagyobb szigorú és precizitást igényel a magyar gyakorlatnál.

Az új ipari forradalom kapcsán megfogalmazott kihívások születnek a statisztikának: mint a taxonómia kapcsán a tervezés, az engineering, validitás, gyártás stb. az ipari folyamatok gyorsulása, rövidülése, egyedisége stb. követése a technológiai fejlődési trendek mentén. A kihívásokat a szakértői összegzés a minőségben és termelékenységben, az új termékfejlesztésben, az innovációs folyamatban, az oktatásban és a kommunikációban bekövetkezett változásokban jelöli meg, amit a statisztikának követnie kell.³ Az ipari termelő tevékenységek taxonómiájában a statisztikus szakértő a „tervezés”, a „műszaki fejlesztés” (engineering), az „érvényesség” (validitás), a „gyártási folyamat”, a „kereskedelem” és „szolgáltatás”, a „fogyasztáskutatás” területeken lát jelentős modernizációs kényszert. Mindez a számítógépes készségek (CAD, CAE, DOE stb.) jobb hasznosítását igényli.

A statisztika közgazdasági tartalmának változásaival kapcsolatos esemény, hogy a kormányzati gazdaságpolitika (és a vele kapcsolatos makrokommunikációs tevékenységek) nem konzisztensek sem a gazdaság adott helyzetével, sem a kormányzó pártok politikai törekvéseivel, ahogy a hivatalos statisztika bázisszámaival és előzetes becsléseivel sem. Erre mutatnak rá az elemzők, amikor 1999-re 6,65%-os GDP-deflátorral számolnak (1998-ban 13,7% volt), ill. amikor a KSH előző évi 10.210 Md HUF-os GDP-jéhez képest a kormányzati prognózisok jelentősen alábecsülik a várható GDP-t.⁴ Mindent összevéve a kormányzati műhelyekben jelentősen visszavettek (150-300 Md HUF) a várható termelési teljesítményből, ami lehet realitás, de lehet tartalékképzés is.

A másik esemény, hogy az amerikai Bureau of Economic Analysis átfogó adatrevíziót adott közre az amerikai GDP alakulásáról, amelyben felfelé módosítások vannak, többek között a termelékenység 1995-1998 között 1,9-ről 2,6%-ra emelkedett.⁵ Statisztikusok szerint 1990-1998 távlatban az amerikai gazdasági növekedés 3,1%-os, 1996-1998 távlatban pedig 3,8-ről 4,2%-ra emelkedik: az 1998-as GDP-t 250 Md USD-ral (2,8%) látják már magasabbnak, azaz 8.760 Md USD.

A területi és infrastruktúra rendszerek fejlesztésének eseménye az agrárinformációs rendszer állapotának feltárása az EU-csatlakozással járó revíziók apropójából. A rendszerfejlesztési alapelvek, az EU informatikai struktúrája, a statisztikai információs rendszerek harmonizációja és a piaci információs rendszer ismertetése. Az agrárstatisztika gazdaságtipológiája, termelési mutatói, monetáris statisztikája: a tesztüzemi, az integrált adminisztrációs és ellenőrző rendszer a MeH ISM dokumentációjának 56. füzetében.⁶

Információpolitikai és a hivatalos statisztikai információrendszerbeli működési (amellett statisztikatudományi) problémákat takar a kirobbant vita a Eurostat és az Európai Központi Bank között, az eurózóna hazai össztermékére vonatkozó előrejelzései körül.⁷ Az információs háború már egy jó ideje folyik a különféle nemzetközi pénzügyi és információs intézmények között a hitelesség és megbízhatóság körül (többek között a délkelet-ázsiai pénzügyi válság miatt elmarasztalt IMF és világbankos információs előrejelző rendszer alkalmatlansága címén). Az EKB dilemmája érthető, amikor a monetáris politikát bizonyos bázisszámokhoz és pénzügyi standardokhoz kötik, közben pedig egyre sűrűbben vizsgálják felül az Eurostat-adatokat. A mit, hogyan mérni, ill. a kinek, milyen adatok fontosak dilemmája létező, de a tájékoztatás szervezése erre is tud megoldást.

A statisztikai információrendszer átfogó reformját kényszerítő körülményekre jellemző, hogy a magyarok helyett rendre külföldiek készítenek helyzetmeghatározó mérleget. Az apropó a Nomura budapesti irodájának kitekintő tanulmánya a régió és különösen Mo. esélyeit illetően a EU-hoz való felzárkózásban.⁸ Morita Cuneo szerint 15 év alatt érheti el Mo. a legszegényebb EU-tagokat (a görög, portugál és spanyol mutatót), amennyiben piaci dollárfolyamon mérve évi 7%-kal gyorsabban növekedik azoknál: 1998-ban az egy főre jutó GDP átlaga az EU-szegényeknél 13.054 USD, Mo-on 4.710 USD volt: 1986-1995 között Görögország évi 10,4%-os, Spanyolország 12,7%-os, Portugália 15,6%-os növekedést produkált az egy főre jutó GDP-ben. A magyar esélyek a forint reálfelértékelődésével növekedhetnek, ha nem veszélyeztetni azt a követett magyar monetáris politika?!

A statisztikai információrendszer sokkal korszerűbb működését igénylik az olyan gazdaságpolitológiai érvelések is, mint pl. a „magyar csoda” kapcsán kirobbant baloldali és liberális szakértői polemizálás, amikor a CEER elemzőire hivatkozva⁹ felvetik azt az álnaív kérdést, hogy ti. a piacgazdaságnak már emelnie kellett volna Mo-on az életszínvonalat, az

ezzel szemben csökkent, tehát „valami nincs rendben”. A független, mérsékelt, konzervatív elemzők a „rendelkezésre álló adatok” alapján is érteni vélik ezt a dilemmát. Vonatkozó példa a lobbik alakulásából, hogy a washingtoni székhelyű közép- és kelet-európai érdekeltségeket információval ellátó East-West Management Institute (EWMI) banki és vállalkozási pénzügyi tanácsadó központ budapesti irodáját átszervezték, és megalakult a Banking and Finance Assistance Center (az amerikai kormány és az MKB támogatásával!), amelyet mostantól Mihályi Péter vezet.¹⁰ Az esemény azonban a decemberi konferenciájukon született meg, amikor a hitelezési és befektetési kockázatokról, a hitelminősítésről készülő információk, a statisztikai információrendszerből származó adatok „folyamatos átértékelésével” foglalkoztak.

A jelenlegi népegészségügyi helyzetből következő nemzetgazdasági szintű veszteségek (mint GDP-kiesés) felszámításával érdekes kép rajzolódik ki. Mo-on 1995-ben az „aktív korúak mortalitása”, ill. a „nem megfelelő egészségügyi állapota” miatt kieső GDP, valamint a nyugdíj- és a járadékkifizetés 1.700 Md HUF volt (ami a GDP közel 30%-a), s ehhez jön az aktív korúak gyógykezelésének költsége (az eü-i kiadások fele, vagyis az 1995-ös GDP 3,5%-a). Tehát 1995-ben a fent említett címen a GDP 33,5%-a esett ki. Más megfogalmazásban közvetlenül 477 Md HUF veszteséget jelentett 1995-ben a rossz népegészségügyi helyzet.¹¹

Mintaeset a gazdasági mérés és tájékoztatás fejlődése szempontjából a Focus hitelminősítő társaság működésbe állása, aminek eredményeként a minősítettek megsértődtek, s azzal kirobbant a minősítési kompetencia-válság. A Standard and Poor 60 oldalas dokumentumban ismerteti a brókercégek minősítésének módszertanát: makrogazdaság, ciklikusság, struktúra, szabályozás, technológia, management, stratégia, kockázatkezelés, differenciálás..., már megindult a szakosodás is, ezért mondják, hogy a focus jogosítványai csak a pénzügyi intézetekre vonatkoznak?!¹²

A gazdasági mérés és tájékoztatás témakörében a hozamok előrejelezhetőségének kérdése az első magyar(országi) tőkepiaci hatékonyságot mérő tanulmányban. A piaci hatékonyságmérés klasszikusa (Fama, 1970) az információ jellege szerint osztályozott. Az egyszerűsített elemzési módszerből a „gyenge forma” szerint az árfolyamok alakulásáról a múltban felhalmozott információk beépítése a jelenlegi árakba: a „félerős forma” szerint új nyilvános információk beépítése a jelenlegi árakba: az „erős forma” szerint a nem publikus (bennfentes) információk beépítése az árakba. A rendelkezésre álló adatbázisok a BUX-index teljes évi, napi és közbenső adat(mozgásai) a Fornax és a Magyar Tőkepiac című folyóirat szerkesztőségi adatbázisából, ill. a MSCI világindeks a Reuters adatbázisából (egyéni rögzítés) táplálkoznak.¹³

Az új statisztika megjelenésének eseménye, hogy a környezettudatos statisztikai mérési kényszer mind határozottabb a világban. A legtöbbet idézett témává vált az

„environmental economic accounting system” előzményei és adaptálása kapcsán a német példában, mint a fenntartható fejlődés vezérelte gazdaság statisztikai leírása. A környezetgazdaság monitoringjának statisztikai kérdései az amerikai példában az 1980-as évek végén hozott döntés eredményességét vetik fel, az országos erőforrásnyilvántartás készülségét stb.¹⁴

A információs társadalommal kapcsolatos fogalomtisztázás kapcsán az informatizáció, az információs fejlődés fogalmi közötti minősítés szempontjai, az állam szerepe, teljesítmény-indikátorok, oktatás. Az információs társadalom feltérképezése az OECD-minősítés és statisztika szerint: az információgazdaság (információiparok), konceptuális leírás, térképek és modellek.¹⁵

A gazdasági mérés tárgykörben mi a gazdasági teljesítmény, vagy a termelékenység: a hagyományos termelékenység-növekedés mérése: rövid távú tőke- és kapacitáskihasználás szerint: rövid és hosszú távú méret- és költséggazdaságosság szerint: külső és belső költséggazdaságosság szerint: technikai hatékonyság: valamint adatkészítés a becsléshez és a méréshez.¹⁶

Az OECD számításai leleplezik a magyar átalakulás „eredményességét”, amennyiben igazolják, hogy a mo-i multik termelékenysége háromszorosa a magyar tulajdonú cégekének, és dolgozók fizetése is egyharmaddal magasabb. A 18 országot érintő felmérés szerint kiugróan mo-on a legmagasabb a termelékenységnövekedésben a külföldi cégek részesedése, más megközelítésben a magyar - magán- és állami tulajdonú cégek termelékenysége stagnál vagy alig növekedik).¹⁷ Ismét felmerül a K+F-tevékenységek kapcsán, hogy a magyar statisztika nem képes követni (elszámolni ezekkel).

Az információpolitika eseményeként a helsinki tét-attasé által készített tanulmány példázza annak a munkának szükségességét, amely egyáltalán nem jellemző a tét-attasék működésére, ill. a magyar tudománypolitikai aktivitásra.¹⁸ A Darányi-féle elemzés a finn tudománypolitika működését tekinti át, a recessziós időben is emelt innovációs, technológiafejlesztési költségvetés elosztását. A finn innovációs rendszer négy jellegzetességét hangsúlyozza: mint közmegegyezés az innováció, K+F, tudományos és felsőoktatási rendszer működtetésében, mint nemzeti tudásbázis fejlesztése, mint a tét-politika működése, hasznosítása: mint a növekvő technológia- és tudománypolitika ráfordítások.

A környezetmetria és a környezetgazdálkodás (mint a makacs rombolás, a kizárólag környezetpusztítással járó gazdasági növekedés ellentéte), az emberi egészségre veszélyes környezet fenyegetése, mindez egyszerre hat mo-on. Az apropó a növényeink stronciumtartalmának drasztikus növekedése. Pl. a búza nyomelemtartalmának radikális leépülése idején a füvek stroncium- mint mikroelemtartalma 10-14-szeresére növekedett az

elmúlt 15 évben. A debreceni Bocz professzor munkatársainak méréseiben a „stroncium-torony” emelkedése határozottan a csernobili eseményekhez köthető,¹⁹ amit - persze - a korabeli események idején dicstelen szerepet vállaló országos sugárbiológiai és sugár-egészségügyi kutatóintézet személyzete azonnal cáfolni próbál.

Az új médiával kapcsolatos mérési és regisztrálási gondokra jellemző események között rendszeresen visszatérő téma a tévés hírműsorok kiegyensúlyozottsága (ami főként akkor válik kiélezetté, amikor nem baloldali kormány országol). A gond az, hogy nincs a „magyar spectator kör” szerepét betöltő, független szakértő csoport, ill. hogy az ORTT vonatkozó testülete szubjektív alapon értékeli.²⁰ A médiatörvénnyel kapcsolatos változtatási szándékok a magyar médiarendszer célzott gazdasági és politikai torzulásai következtében eddig megakadályozták a magyar szempontból fontos revíziókat, ill. az EU-normarendhez közelítést (a harmonizációt: többek között a TV3 műsorszerkezete nem felel meg a normáknak). A tájékoztatás új normáinak átvételéhez az EU mind határozottabb nyomást gyakorol mo-ra, ezért a magyar médialobby próbál olyan irányba kitérni, ami további játékteret ad a csatlakozásig, másrészt megakadályozza a jogi korlátok miatti bevételkiesést.²¹

Az információkeresési technológiák robbanásszerű fejlődésében esemény az első honlap a beszédet tartalmazó weblapok keresésének segítésére (www.compaq.com/speechbot). Az internetes beszédindex több ezer óra hagyományos módon indexelhető és keresőgépekkel kereshető, átírás nélküli tartalmat mutat. A Speechbot segítségével percek alatt megtalálhatják a keresett szövegrészt pl. rádióműsorban, a korábbi órák keresési idő helyett.²²

A talajminőség- és a földértékelés új szempontjainak átvétele a legégetőbb gondjaink egyike. A magyar agráriumnak létkérdés az EU-i, az angol, az amerikai minősítés gyakorlatának megismerése. A termőföld gazdasági értékének és árának meghatározása, a vonatkozó új szemlélet bemutatása a tárgya az „A talajminőségre épített EU-konform földértékelés... alapjai.” című munkának.²³

A társadalmi modellezés szempontjából érdekes a (technológiai) hatáselemzés, ill. hogy az 1972-es USA-törvény, vagy az OTA létrehozása apropójából a „korai előrejelzés” és a „kiegyensúlyozott itéletalkotást” kiemelő egyetemi tanár szerző a magyar tudományos és a kormányzás nagy hiányosságait veszi célba. A technológiai hatáselemzés összetevőit, a környezeti, a társadalmi és a kockázatelemzés működtetését kéri számon (nemzetközi hatáselemző szervezetek - STOA, BMFT - példájával).²⁴

A folyó fizetési mérleggel kapcsolatos esemény, hogy független makroelemzők szerint a tavalyi hiány 1,92 Md USD, ami jelentős csökkenést jelent, de ismerni kellene a hiány összetételében történt változásokat. Az év végén az áruforgalmi mérleg szaldója és a profitkivonás minden más tényezőt elnyom, de a 380 M USD nagyságrendű áruforgalmi

hiány, az olajár és ellentételezése a folyó mérlegben a legfőbb tényezők, amelyek teljes szemléletváltást igényelnek a tervezéskor. A legfontosabb változás az, hogy a januári folyó mérleget az MNB már új szempontok szerint készíti euróban és forintban.²⁵

A mérés és minősítés eseménye, hogy a KÉKI elemzést készíti a minőség és mérés költségvonzatairól (amit a nemzetközi irodalomban az árbevétel 5%-ában állapítanak meg). A minőségköltség-elemzés alatt megjelenő elméleti és tapasztalati anyag a gazdasági mérés és minősítés legdinamikusabban fejlődő területe, az elmaradásunk itt a legnagyobb (amit az EU-közeledés egyre kényszerítőbb igénnyel jelez). Elsőként az élelmiszeripari minősítés szembesül az új piaci követelményekkel.²⁶

Az információs rendszerek tárgyában figyelemre méltó a „telemetrikus kórházi konzultációs rendszer”, ami az egészségügyben működő információs forrástájékoztató rendszert jelent, amely (a vonatkozó IT-készségek birtokában) 25-30 évi késedelmet próbál pótolni az egészségügyi statisztikai információ nyilvántartása, feldolgozása, adatbázisba strukturálása, szakértő rendszer és tudás bázis készítése terén, ill. az arra épülő, a konzultációt segítő orvosi információrendszer létrehozásában. Benne a sürgősségi ellátás (1), a háziorvosi gondozás (2), a prevenció (3) segítségével az évi átlagos, megyénkénti 1 ezres halálozási számokat lehetne csökkenteni a nyiregyházi példa.²⁷

Az információpolitika eseménye a HiF vezetőjének interjúja, amikor a havidijemelését magyarázva, ill. a „fékezett” társadalmi elégedetlenségre reagálva a Matávval és a helyi szolgáltatókkal kötött koncessziós szerződések „eredményességét” sugallja, bár a távközlési törvény ezer sebből vérzik (amit részben elismer). Másfelől viszont a kapacitás és tartalék (a felhasználható tartalék kábelkapacitás mo-on 5%, az EU-ban 50%-os), a versenykínálat és az ITá-méltányosság viszonya abnormális: a HiF új elszámolási rendszert készíti az összehasonlítható költségstruktúrákhoz (most?!). 1995-ben a távközlési bevételek 95%-a vezetékes szolgáltatóktól származott, 2000-ben 60% körül, 2005-ben 33% a vezetékes, 33% a mobil, 33% kábeles és egyéb.²⁸

Az információgazdaság a jogi, adminisztratív, statisztikai leképezési stb. szabályok hiányossága ellenére virágzik Mo-on is: az apropó a reklámpiac 1999-es teljesítménye, ill. az újabb átalakulási (fúziós) hírek, mint a Lowe/GGK és az Ammirati Puris Lintas egyesülése, melynek révén az egyik legnagyobb reklámcég jött létre a magyar piacon, ahol tavaly 170 Md HUF nagyságrendű forgalmat bonyolítottak. A legnagyobb esemény mindebben az, hogy a versenytörvény, a számviteli és adótörvények sokoldalú kiforgatása magától értetődő gyakorlat, amennyiben a MaRs-ra hivatkozva a reklámcégek teljesítményét az iparüzési adó (!) alapjául szolgáló összeg alapján mérik (!), a publikus árbevétel pedig egy ebből képzett szám (az iparüzési adó 6,67-szerese?!).²⁹

Aktuális esemény a HDI-mérés statisztikai és információtartalma a UNDP Human

Development Report-jai alapján 1993-1999 között különös tekintettel az átmeneti országokra. A felhasznált adatok másodkézből valók, amennyiben a UNDP az egyes országok statisztikai hivatalainak számaival dolgozik, de csak az UN, UNESCO, World Bank stb. által felhasznált (azaz „hitelesített”) adatok figyelembevételével, ennél fogva vannak tévedések és hiányok. A HDI-index állandó viták forrása, amennyiben nehéz aggregált indext készíteni a legfontosabb emberi értékrendről lényegében 3 indikátor alapján (várható élettartam, iskolázottság, életminőség-standardok PPP/USD alapon). Mo. az 1990-es évek elejétől a 28. helyről az 1990-es évek végére a 47. helyre esett vissza az országok sorrendjében.³⁰

Az országos információs rendszerek eseménye, hogy a kóros forráshiány miatt már a legfontosabb közérdekű, közhasznú és közbiztonsági információs rendszerek működése is veszélybe került, ill. hitelességük megszűnt. Az apropó a környezetszennyezettséget (terhelést) mérő rendszer működésének revíziója, a folyóvizek szennyezése: ill. a 80 országos mérőállomással rendelkező sugázmérő és tájékoztató rendszer működése (a sugárzás háttérszintje 100 millisievert körüli, a figyelmeztető terhelési küszöb 500 nSv/óra).³¹

A statisztikai információ közgazdasági tartalma és a gazdasági mérés eseménye, hogy a külföldi befektetési minősítők kiterjesztették Mo-ra a legbonyolultabb kockázatminősítési eljárásokat (amelyeket csak a politikai és a -makro-gazdasági szempontokból megbízható országokra alkalmaznak). Az apropó a Nomura idejéig első beszámolója, amely a régióban a legkedvezőbb kilátásokat Mo-nak tulajdonítja: a Nomura a P/E, a cash-flow, és a EV/EBITDA minősítések szerint is a legvonzóbb országnak tekinti a régióban (pl. év végére 11.067 pontos BUX-t prognosztizálnak).³²

Az új információforrásokkal kapcsolatos hír, hogy az 1994-es megye-atlasz-program eredményeként mind a 19 megyének felfrissített településtérképe van, ami a regionális folyamatok felgyorsításához kell. Ugyanakkor az 1994-es adatgyűjtés jelentősen elavult (ami a kedvező fejlődés eredménye) és megkezdődött a javított (aktualizált) változatok kiadása. Az apropó Pest Megye 184 településének 1998-as bázison készült térképe.³³

Miként lehet mérni a túlliskoláztatást és annak gazdasági hatásait (ill. következményeit): az empirikus irodalom áttekintése: a mérés mikéntje és a használható adatok: a túlliskoláztatás hatása a jövedelemre és a foglalkoztatásra (Battu, H. et al.: How well can we measure graduates over-education and its effects?: valamint a Social Indicators Research vonatkozó számai).³⁴ A hivatalos statisztika eseménye a brit hivatalos statisztikai intézményrendszer folyamatos revíziós mechanizmusainak működését illusztráló aktuális „zöld” (1998, február) és „fehér” könyvek (1999, október 18.) megjelenése.³⁴

A gazdasági mérés, minősítés eseménye, a számviteli és statisztikai információtartalom változása tükröződik a cégek eredményességét vizsgáló/értékelő rendszerben. Az apropó a számviteli eredmények és a tőzsdei részvényárak közötti (ami

hosszú távon 15%), ill. a szabad cash flow-n alapuló részvényesi érték (shareholder value) mutató és a részvényárfolyamok közötti korreláció (ami hosszú távon 80%) bemutatása. Ma a piaci elemzők és előrejelzők a cash flow típusú előrejelzéseket nagyobb súllyal veszik figyelembe a könyv szerinti értéken alapuló „earnings per share” mutatóval szemben. A Rappaport-féle 1986-es minősítési rendszer hét tényezőt határoz meg a szabad cash flow növekedésében, mint az árbevétel növekedési ütemét (1), a működési eredményrátát (2), a fizetett adó arányát (3), a forgótőkének az árbevételhez viszonyított arányát (4), a tárgyeszköz-beruházásnak az árbevételhez viszonyított arányát (5), az inflációval korrigált súlyozott tőkeköltséget (6), a konkurenciához viszonyított versenyelőnyök fennállásának idejét (7).³⁵

A gazdasági mérés tárgyában figyelemre méltó a turizmusról készül felmérés „turizmus szatellit számla” néven, ami a terület gazdasági potenciáljának feltárását célozza. Az már elgondolkodtató, hogy a WTTC készíti a modellt, s azt a Warton Economic Forecast (WEFA) gazdaságkutató és elemző intézet végzi a GM pénzén (!), a kutatásba bevonják a GKI-t és az Ecostatot. Amúgy a TSA-módszer átvétele hasznos, hogy végre pontos képet alkothassunk a turizmus GDP-arányáról, a vonatkozó munkalehetőségekről, bevételekről.³⁶

A társadalmi modellezés fogalmkörében érdekes a tudástársadalomról, a térszerkezet átalakulása és a szellemi vagyon növekedésének fogalmairól szóló tanulmány. A tudástársadalom a városokban, a globális városállamok, a térszerkezet fontossága (a regionális arányok helyreállítása, új térszerkezetek): a szellemi források (tudás, tehetség, erkölcs): tudástársadalom és munkaerőpiac tárgyalása, ill. statisztikák a regionális különbségekről (APEH, KSH stb.). Készült mindez az OMFB megbízásából a Növekedéskutatóban (A tudástársadalom kiépítésének forrásai Mo-on).³⁷

A foglalkoztatás témakörben említésre méltó az Európai Képzési Alapítvány (EU- és kormánypenzemből készült) tanulmánya a magyar foglalkoztatási helyzetről, amely kritikus állapotokat talált. Az 1998-as adatokkal dolgozva 100 aktív lakosra 152 inaktív jut (a norvég mintában 92, a dánban 88, a csehben 98, a németben 108), a gazdaságilag aktívak a népességnek csak 51,7%-a, ami a legalacsonyabb az EU-tagok (és társulni akarók) sorában. A jelentés következtetése szerint a munkanélküliségből kikerülők az illegális foglalkoztatást növelik elsősorban. Az EU ennek alapján úgy látja, hogy Mo-on a magas tébójárulékok, a tébécsalások, ill. a fekete munka társadalmilag elfogadhatók?!³⁸

A gazdasági mérés témakörben a makroökonómiai modellezést, előrejelzés-értékelést minősítő tanulmány: 1971-1995 között kétszer egy évben publikált előrejelzések adatai alapján az előrejelzések pontossága, ill. az irányba állási pontosság. Következtetése szerint a folyó évi előrejelzések pontosabbak, mint a távlatiak, jellemző állandó túl- és alulbecslést nem mutattak ki: nagyobb tévedés csak Japán (!) esetében volt.³⁹

Újabb disszimiláló statisztika jelent meg a magyar interhasználatról, most az AGB Hungary 4.882 televíziós háztartást felölelő, valószínűségi mintavételi adatbázisa, 1999 októberi számai (az előző évekkel való összevetése) alapján: eszerint a háztartások 2,5%-ában van internetcsatlakozási lehetőség (ami nagyon rossz arány az EU-mintához képest), közel százezer háztartás jöhet szóba, néhány százazres felhasználói létszámmal. Különösen rossz az arány, ha meggondoljuk, hogy a félmilliónyi számítógépet használó háztartásnak csak ötöde fizet elő, bár mindenütt van telefon: mindenki szóvá teszi a magas telefontarifát.⁴⁰

A gazdasági viselkedés leképezésében, a változó magyar üzleti modellek és a fogyasztói/vásárlói viselkedésformákra példa a „vásárlói klubokkal” kapcsolatos dilemma: ti. miközben a fogyasztás növelése révén minden érintettnek érdeke, a hitelességet és megbízhatóságot nem garantálja semmi (ill. az érintettek az államtól várják az ellenőrzéssel járó garanciát?!). Egyesek 200 vásárlói klubról, de a Carion, vagy a Poligrupo cégek szakértői csak 18-20 minősített társulásról beszélnek. A vásárlói klub lényege, hogy a vásárlók meghatározott összeget záros időre összeadnak és sorsolással döntenek el, ki mikor jut hozzá az áhított nagy értékű cikkhez, ingatlanhoz.⁴¹

Az intézményrendszer működésének minősítése a statisztikai adat (-gyűjtés, -feldolgozás és -terjesztés), az osztályozás és módszertan, elemzés és interpretálás, ill. a technikai jellegű támogatás mentén. Az Eurostat-Qualitat 10 programpontja és a 18 indikátoros (minősítő) rendszerével kapcsolatos információpolitikai témák: teljesítménykövetés és mérés a statisztikai intézményrendszerben kanadai példa szerint (NSI): a teljesítménymérés dimenziói (információminőség, pénzügyi minősítés, humánerőforrás-minősítés stb.).⁴² A mérés, minősítés, a statisztika információtartamának növelésében érdekes a know-how fogalma és szabályozása jogi nézőpontból: leírás („érték”, „gyakorlati érvényesség”, „ismeret”, „bizalmas” fogalmak révén), a jogvédelem tárgya, kapaszkodói, normái, versenyjogi vonatkozások: a védelem jellege és típusa, mint apport.⁴³

A mérés, minősítés eseménye, hogy az Intercredit Budapest Kft 15 EU-tagra, Svájcra, Norvégiára és Mo-ra kiterjedő felmérése szerint a vállalati fizetésektelenség nagyon eltérően alakul. Pl. az EU-tagok között jellemzően csökken, de Németországban 4 év alatt 34%-kal nőtt a tönkrement cégek száma: Nagy-Britannia, Írország, Ausztria és Mo. esetében növekedik a cégekkel kapcsolatos kockázat. Mo-on növekedett a fizetésektelenség 1998-1999-ben 14,7%-kal: az óvatosabb pénzügyi politikai és a céginformációk alaposabb használata a megoldás.⁴⁴

A mérés és minősítés problémája a tárgy a médiapolitikában is, amikor a (bel)politikai orientálással foglalkozik (sokadszor) a médiakutató piac legismertebb cégének, az AGB Hungarynak az igazgatója (ami szokatlan a magángazdaságban). Amikor a TV3 manipulatív célokat (is) feltételező megszüntetésével foglalkozik (a TV3 és az MTV1 népszerűségének

összehasonlításával), s eltekintve a tulajdonosok döntéseitől a magyar médiarendszer elfajulásaként állítja be.⁴⁵ Így politikai marketing és gazdaságpolitológiai érvrendszerben jelenik meg az a tájékoztatási esemény, hogy az AGB „pictar” programja révén bárki megrendelheti a tévécsatornák bármely műsorrészletének minősítését az alatta folyamatosan futó nézettségi görbével együtt. Médiapolitikai esemény az is, hogy az ORTT Műsorfigyelő Szolgálat aktuális jelentése még mindig a korábbi terminológia és minősítés szerinti felépítésben jelenik meg. Eszerint a januári hírműsorokban 83%-ban szerepelnek kormányoldali politikusok és csak 17% képviselte az ellenzék álláspontját (!): a DTV híradójában 84%-ban, az MR reggeli Krónikájában 90%-ban, az esti Krónikában 73%-ban, az MTV1 híradóban 75%-ban reprezentáltak a kormánypárti politikusok.⁴⁶ Amíg az információtudományos (médiakutatási) szemlélet nem jelenik meg a műsorfigyelésben és értékelésben, ill. nem válnak nyilvánossá az értékelés szempontjai, nem várható változás. A médiakutatásban a mérés és minősítés eseménye egy KLTE PhD-program kutatása az oktatás, tanulás és a média viszonyáról. A tömegtájékoztatás kiterjedésének hatásai, a televízió hatásainak sokszínűsége: a kereskedelmi tévék belepésével vált ellenőrizhetetlenné a médiaterhelés (fogyasztás): ismeretszondázás, tévénézési idők és struktúrák.⁴⁷

A gazdasági mérés, minősítés eseménye a monetáris politika bázisadatainak áttekintése (az Eurosystem és a harmonizált fogyasztói árindex = HICP szellemében). A hivatalos statisztikára épülő monetáris adatok, másfelől a rövid távú gazdasági jelzőszámok, a folyó és várható ármozgások (árinformációk) elemzése pénzügyi indikátorok alapján. Az inflációs várakozások számai és előrejelzések összevetése a közvélemény-kutatásokból képzett mutatók alapján.⁴⁸ A bérmunka apropójából a vámstatisztika és a vonatkozó adminisztráció a téma olyan megközelítésben, ami az egyszerűsítésről szól (az EU-ra hivatkozással), de a mérhetőséget nem fogja javítani (sőt). A GM adatai a bérmunkakivitel arányait, ill. a bérmunka arányait az export egészében nagyjából jól dokumentálnak és mérhetőnek mutatják, az Antalóczy-Sass tanulmány viszont egyre bonyolultabb (a kedvező fejleményekben is több nehézséget felmutató) fejlődést jelez. A komparatív előnyök fokozatosan eltűnnek, tipikus esete/területe, ahol a gazdaságpolitikának, a gazdasági tervezésnek sokkal többet kellene tudni.⁴⁹

Az energiagazdaság, a téma nemzetközi és a magyar konjunktúrája szempontjából érdekes a német tudományossággal felépített és megalapozott előrevetés, az általános energiapolitikai távlatok: az európai földgázpiac alakulásának távlatai: a nukleáris energia távlatai: az európai energiapiac deregulációja: energiahatékonysági perspektívák: monitorozási technikák és előrejelzések.⁵⁰ Ennek alapján van valami félelmetes abban, hogy a magyar energiapolitika milyen következetesen halad a világtrenddel és az aktuális tendenciákkal szemben, miközben kiszolgáltatottsága mélyül az energiahordozók beszerzése,

ill. az energia/termék-konverzió javulási esélyében.

A migráció, gazdasági demográfia, bevándoroltatás témakörök konjunktúrája idején nem árt emlékeztetni, hogy a bevándorlás mintaállama Izrael, ahova 1948-1997 között az ország jelenlegi népességének több mint háromnegyede vándorolt be: ill. 1989-1996 között (Oroszországból) a népesség 20%-a érkezett. Ahogy Izrael a vonatkozó gondokat kezeli, az modellértékű.⁵¹ Más országok számára a bevándorlási profilok (gazdaság, etnikai - politikai - szociális összetétel): az intézményes kezelhetőség (oktatás, képzés, átképzés stb.): a bevándoroltak hatása (szociális, társadalmi, kulturális, gazdasági, politikai befolyása): értelmezendő, hogy mit jelent a „természetes bevándorlás”?!

Az ágazati teljesítmények mérésének célpontja a vegyipar: az ágazati melléklet közvetett üzenete az EU-minősítés szerinti teljes elmarasztalás veszélyét idézi fel, amennyiben mo-on ma hiányzik a pontos anyagnyilvántartás (az országban forgalmazott, szállított, felhasznált, hulladékba kerülő stb.) vegyi anyagokról.⁵² A mérés és minősítés új szempontjai a „környezetközpontú irányítási rendszer”, az új teljesítményértékelési szempontok (a háromoldalú mérleg) kapcsán, a módszertan beteljesítője a környezettudatos statisztika lenne.

A statisztika információtartalmát gazdagítani próbáló törekvések középpontjában szolgáltatások: az Eurostat (is) kullogva a gyakorlat után a tercier szektor valóságos arányait próbálta felmérni, kevés meglepetéssel. Bár az figyelemre méltó, hogy az Eu-ban a nem piaci alapú szolgáltatások aránya a hozzáadott értéket illetően 15%, a foglalkoztatottak számát illetően 21,3%. A legfőbb üzenet viszont az, hogy a magyar viszonyoknak sokkal jobban megfelelő ír és skandináv modellekben az állami szféra nyújtotta közszolgáltatások súlya magasabb, mint a többiekénél.⁵³

A gazdasági tájékoztatás eseményeként a gazdaságstatisztika, az ökonometria előtörténete, ill. a mai konjunktúra megértetése kapcsán a statisztikai tájékoztatás áttekintése a kérdéses időszakra vonatkozóan. Benne tartalomelemzés, reprezentativitás, általános és különös megközelítés: statisztikai cikkek és tanulmányok típusai: évtizedenkénti tendenciák: a statisztikai interpretációkban jelentkező változások, tájékoztatási tendenciák: irodalom.¹⁸⁰ Ugyancsak a gazdasági mérés és minősítés eseménye a biztosításstatisztikai mérleg, ill. az új szempontok, mint a „katasztrófatematizálás”, „szükséghelyzetlogisztika”, új állami költségvetési szemlélet stb. megjelenése a svájci SRC (központi viszontbiztosító társaság) gazdaságkutatói és konzultációs intézetének évente közreadott katasztrófa és kárbiztosítási világjelentése kapcsán. Eszerint a biztosítástörténet második legnagyobb veszteségeket produkáló éve volt 1999, amikor több mint 105.000 halott, 2.840 Md USD halmozott veszteség keletkezett (benne 5 kontinentális vihar, 2 földrengés): a magyar mérleg sem lehet akármilyen.⁵⁴

Az informális állam és az árnyékgazdaság viszonyában lesz drasztikus változás, amikor megszűnik az anonim betét intézménye, amennyiben csak kivenni lehet már és akkor is igazolni kell az átvételt személyiségmegjelöléssel: 1994-1998 között (57 Md HUF-ról) négyeszeresére nőtt az anonim betétállomány, jelenleg 194 Md HUF nagyságrendet jelent. Ha igaz az az elv, hogy az igazán fekete pénzek arányához képest 10-25%-a lehet a féllegális (szürke pénz) anonim betét?!⁵⁵

A mérés és minősítés szempontjából érdekes a globalizáció interpretációjának finomodása, amennyiben a politikai globalizációval szemben a strukturális globalizáció szemlélete egyre hangsúlyosabb lesz (s azzal a mérés igénye is határozottabb lett). A globalizációs arány mutató bevezetésének alapja a világkereskedelmi forgalom (export) összevetése az összes tagország GDP-jének értékével. A globalizációs ráció a modellezés szerint 1820-ban .01 volt, 1990 körül pedig .14 körüli érték.⁵⁶

1.1 A statisztika információtartalmának változásai

A hivatalos statisztikai információrendszer mai állapotát jelző esemény, hogy 500.000-nyi minősítés nélküli sertés van a húsiparban⁵⁷ (ami a feketekereskedelem alapja), de a regisztrálás helyzete ennél rosszabb, mert az 5,2 milliósra becsült állatszám mellett 3,6 milliós az EUROP-minősített sertés. A Mo-i információjog és adminisztráció helyzetét jelzi, hogy minden ilyen helyzet szankcionálás nélkül marad, és pl. a tárca 20 forintos kilónkénti támogatásának nyomon követése is megoldatlan?! A hivatalos statisztika mulasztása a számos „köztudott” ismeret tovább élése is, miközben a valóság már nagyon messze távolodott tőle: vonatkozó példa, hogy a 15 milliós magyarság a múltté,⁵⁸ számos esemény jelzi (mint a New York-i magyar kocsmák és a magyar iskolák megszűnése): az 1990-es census szerint 1,7 millió magyar él az USA-ban, 71% nem beszél a nyelvünk, 11% érti csak a magyart tökéletesen (ennek ellenére a magyarul nem tudók is igényelnék a magyar kultúrát).

A statisztikai gondolkodás és rendszerszemlélet problémái jelennek meg abban, ahogy pl. a Kopint vizsgálata a Kistelek-Röszke közötti autópálya megépítése hatásainak felbecslésére vállalkozik.⁵⁹ Az általános előfeltevés szerint az autópályával együtt halad a tőkebefektetések és a foglalkoztatás növekedése, de a magyar gyakorlatban számos eredő nem úgy viselkedik (pl. a hazai fuvaroztatók nem az autópályát használják?!). A tanulmány rengeteg ilyen általánosságot tartalmaz, amelyek a magyar adottságokra nézve semmilyen tanulságot nem adnak. A másik példában a gazdasági mérés gondjain túl az eltérő szempontok jelennek meg a Balaton víztisztaságában, amit a turizmus (mint a legmagasabb profittermelő) magas fokon igényel, a tó biológiai egészsége vagy a halgazdaság viszont más „tisztaságot” igényel.⁶⁰ Mo. a természetes környezettel szembeni bűnözés dinamikus

terjedésének mintaországává vált (az EU-csatlakozás 1.000-1.300 Md HUF forrásigény jelent e téren), de a mérés és minősítés (a statisztikákra alapozott visszacsatolás még mindig késik).

A statisztika információtartalma megújításának aktuális problémái között említendő, hogy egy összehasonlító tanulmány⁶¹ szerint a magyar háztartások fogyasztása az EU-átlag 41,6%-át éri el (a legszegényebb portugál színvonal 59,3%-át), amelyben még az élelmiszerfogyasztás terén vagyunk a legközelebb Európához, de ott is csak 66,6%-ot értünk el. Az egy főre, ECU-ban, vásárlóerő-paritásos alapon mért magyar fogyasztási szerkezet olyan borzasztóan el van maradva az EU-átlagoktól, hogy a felzárkózás 25-50 éves távlatban képzelhető csak el.

A közgazdasági tartalom hiányát jelzi az a trend, amely az egyéni vállalkozások mozgásterének beszűkülését követi. Mindezt állítja a OMK intézet tanulmánya.⁶² 1998-ban a 780.000-nyi gazdasági szervezetből 81% volt önfoglalkoztatónak minősíthető, 458 ezer egyéni és 175 jogi személyiség nélküli társas vállalkozásként. Az OEP statisztikái szerint 1998-ra 34 ezerrel csökkent az egyéni vállalkozásokban foglalkoztatottak száma (a csökkenés főként az iparban és kereskedelemben jellemző). A nemzeti statisztikákat felhasználó ILO-tanulmány szerint⁶³ az egy foglalkoztatottra jutó termelési érték 49.905 USD az USA-ban, de 20-30.000 USD között van a felzárkózó fejlődő országokban is (pl. Dél-Kórea esetében 28.000 USD). A sikeres délkelet-ázsiai kistigrisek 150-200%-os termelékenységnövekedést produkáltak az elmúlt 20 évben: Mo-on 4-5%-kal növekedik az elmúlt 5 évre nézve. Bonyolítja a mérés megbízhatóságát, hogy a KSH szerint Mo-on 12.865 USD az érték, a mezőgazdaság és ipar hatékonysága folyamatosan javul, a pénzügyi és a gazdasági szolgáltatások terén pedig csökken a termelékenység (viszont itt fizetik a legmagasabb jövedelmeket?!).

A statisztika információtartalmával kapcsolatos esemény, a globalizált világ csúcstémája ma a szegénység (a legtöbbet idézett fogalom a társadalomtudományos irodalomban is).⁶⁴ A történeti háttér a Parish Poor Law Institution, a jelen pedig a World Bank „poverty policy” szellemében a gazdasági növekedés segítése, a humán tőke fejlesztése, a szociális háló kiterjesztése. (Közbevetőleg, Mo-ról nem is hihető, hogy a VilágBank ezt a három elvet hirdeti.) Az állami kiadások és az infrastruktúra-programok a lehetséges megoldások élén: új WDI-szegénységsszabvány (1998 World Development Indicators Report, szegénységpolitikák: „interest group economism” versus „public choice”?).

Az országos információrendszer korszerűsítési szükségességének eseménye a KSH-elnökök nemzetközi (EU-) konferenciáját jellemző előadások.⁶⁵ Benne pl. a hollandok nemzeti számláinak elkészülte visszamenőleg 1807-ig (!): növekedési modellek hitelesítése a hosszú távú idősorokkal: a turizmus szatellit-számlája (OECD): a hivatalos statisztika minősége

(EUROSTAT Corporate Plan, Qualistat). A statisztika és a mai igények alakulása a statisztikusok etikai érzékenysége, az állam és társadalom statisztika-érzékenysége különösen érdekes témák. A statisztikai közgazdasági tartalmát illető esemény, hogy a levegőben van a magyar átmenet rendszermodelljének revíziója. Vonatkozó tanulmány a fizikai tőkeállomány-számítás gondjaival indít, majd a beruházási arányok és a növekedési esélyek összefüggéseit tárgyalja.⁶⁶ Forrásfelhasználás kritikája: kétségessé téve a követett „hivatalos” gazdaságpolitikát, annak eredményességét (a chilei példát említve, miszerint a külső forrásokra támaszkodó gazdasági növekedés kudarcra van ítélve). Újabb elmarasztalás az országos (statisztikai) információrendszert működtető KSH felé, amikor a Matáv és a PM vitázik a tarifa-számítás felett és a KSH inflációszámítását olyan szövegösszefüggésben említik, mintha nem a „hivatalos statisztikához” kellene igazítani a számításokat.⁶⁷ A hivatalos statisztikai előírások és az ágazati statisztikai számításokkal kapcsolatban csak a KSH adhat ki direktívákat, és ha valamelyik intézmény vagy vállalat másként számol, akkor jelezni kell, miben és miért tért el a hivatalos statisztikától!

A mulasztásos példák sorában ismét, hogy miközben 10 év elteltével sincs egyetlen használható hivatalos statisztikai adat sem a mára kiszélesedett (már-már európai) médiaiparról, egyre másra készülnek a multik által megrendelt, keresletfeltáró felmérések az országos népességnyilvántartó és a KSH bázisadatain a közvélemény- és piackutató cégek által.⁶⁸ Az apropó a Target Group Index Hungary (GfK+Szonda-Ipsos) reprezentatív felmérése a lapolvasási szokások, ill. a helyi tévék (260) és rádiók (185) kábeles lehetőségeinek feltárására.

A statisztikai információtartalmának egyik új összetevője (egyben az információs társadalom paradigma - amit annyit hivatkozunk - legalapvetőbb indikátora) a társadalom informatizációjának mértéke. Az apropó az Andersen Consulting tanulmánya a magyar elektronikus kereskedelem esélyeiről⁶⁹ olyan (közelítő) számokkal, amelyek nem konzisztensek az amerikai, európai és a magyar értékek összehasonlításában. (A közgazdasági magyarázat a technológiai fejlődés, a pénzügyes ráció és a növekedés irányainak megjelölése valószínűleg csak az eredeti szövegben lehet érthető, mert a magyar tájékoztatásból nem derül ki.)

A statisztika tartalmi megújulásának egyik jellemzője a magyar társadalomnak is egyik legjellemzőbb mérési fogalma: a humántőke. A humántőke és a növekedési elméletek viszonya, a humántőke-állomány és -szerkezet, ill. a ciklikussága: a magyar humántőke minősége megállapítása, viszonyítás és értékelése a veszprémi egyetem kiadásában.⁷⁰ Alapvető dilemmák fogalmazódnak meg (a szakmai és a tömegtájékoztatásban persze nem), amikor Diczházi a Nomura-szakértő számaira reagálva felteszi a kérdést, miért van az, hogy Mo. a legmagasabb értékű külföldi működőtőke-állomány mellett a legszegényesebb

növekedést produkálja: ill. hogy a külföldi működőtőke-hasznosulás méréséhez a jegybank rendelkezik a legtöbb információval.⁷¹ Egyrészt a külföldi működőtőke-befektetések hasznosulásának értékelésével kapcsolatban hiányzik (hanyagból vagy megfontoltságból?!) a magyar közgazdász társadalom véleménye. Másrészt a külföldi működőtőke-befektetés hasznosulásának mérése ismét felveti a statisztikai információrendszer működésének hiányait, hogy a KSH és az MNB kompetenciái és szerepvárai miként viszonyulnak az országos információrendszer működésképtelenségéhez, ill. hogy a statisztikai információrendszert működtető KSH és a pénzügyi statisztika viszonyában mekkora adósságok vannak.

A statisztika közgazdasági, információ- stb. tartalmával kapcsolatos esemény a harmadik szektor fejlődése, amely a gazdasági dinamizmus értékmérője is, ill. a globalizáció egyik legfontosabb, legnagyobb növekedést produkáló területe, amennyiben az USA-ban már a munkaerő 76%-a jelenik meg itt, és a szolgáltatásexport hihetetlen dinamikát mutat az EU rovására. Mo-on csökken a harmadik szektor teljesítménye, létszáma, a külgazdasági teljesítményben csökken a magyar szolgáltatásexport, az -import viszont egyre nagyobb. A 3. világkonferencia a szolgáltatásokról az új mérés (statisztika) szükségességét, a globális információs társadalommal kapcsolatos monopólium és versenyproblémákat, az intézményrendszerek átalakulását hangsúlyozta.⁷²

Vonatkozó esemény - amely a hivatalos statisztikai és az állami rendbiztosítás hiányosságait mutatja fel-, hogy a társadalom biztonságát számos irányból veszélyeztetik, az apropó a migrációs nyomás, amit annyian jósltak évtizeddel ezelőtt.⁷³ A rendvédelmi szervek megbízhatatlansága miatt 250-300.000 illegális bevándorló tartózkodik Mo-on (!) évek óta (lásd a bejelentett 7-8.000 kínait, akikkel szemben a nemzetközi és a nem hivatalos magyar becslések szerint 60-80.000 vannak nálunk). Megötszöröződött a menekült státust kérők száma, a befogadott évi 2-3.000 menekült mellett 30-50.000 illegális bevándorlót fogadunk?! Az embercsempészet miatt máris kellemetlenségeink vannak az EU-val, végső soron pedig már egy évtizede nem tudjuk, hány külföldi tartózkodik nálunk.

A Cég-Info Marketing Kft üzleti vásárlóerő-kutatási céllal „statisztikai rendszert fejlesztett” (!) a népszámlálási mikrokörzetek jövedelmi viszonyairól és fogyasztási szokásairól.⁷⁴ A budai kerületek (várnegyed, váralja, Kolosi tér és Szépvölgyi út környéke) lokalitásainak vizsgálata érdekes térképet ad a lakókról (egy útszakasz két oldalának házaiban lakók fogyasztási szokásai is jelentős különbségeket mutathat).

Információpolitikai esemény és a felelőtlen állami (társadalmi tulajdonú) vagyongazdálkodás újabb példája, hogy a külföldön lévő magyar állami ingatlanok nyilvántartása nincs meg.⁷⁵ A KVI vagyonregiszterében nincs nyoma a részletes leírásnak, árnak stb., az elszámolásnak: vajon miért van az, hogy a kormány, közelebbről a MeH (a

kancellária?!)) nem képes egy egységes információpolitika megfogalmazásával ezekkel a hiányokkal leszámolni immár a harmadik kormányciklus idején?! Hasonlóképpen az ipar fejlődésének mérlegét illetően nem sok kutatást tudunk felmutatni, valahogy a nagy sikerkönyvek és a pesszimista nézetek között nincs hiteles áttekintésünk róla. Az ipari szerkezetváltás haladása, ágazati teljesítmények, különbségek bemutatása, az informatika és a gépipar súlya: a szerkezeti változás minősítése, a vállalati méretek és a tulajdonszerkezet az említett dolgozatban.⁷⁶ Az innovációs rendszer vizsgálata a GKI, MVKA, MTA Szoc. Kut. Int., Politikai Tn. Alap. és az OMFB kutatási programjában.

A statisztikai közgazdasági tartalmát gazdagítja a BKE Versenyképességi Kutatóközpontja által készített „Arccal a piac felé” című felmérés és elemzés, amely a középvállalati szféra jelentős felzárkózásáról számol be az elmúlt három évet (1996-1998) tekintve.⁷⁷ A 319 hazai középvállalat adatait összesítve kóros forráshiány jellemző, az állam szerepvállalása hiányzik (500-1.000 Md HUF támogatás kellene évente ahhoz, hogy az európai versenyhez felkészüljenek). Az MGYOSZ a GKI-nál megrendelt (720 vállalatra kiterjedő) felmérése ugyancsak a forráshiányt jelzi, ill. elmarasztalja a kormány jövő évi költségvetését. Ezzel egyidőben számolt be a GM a gazdaságfejlesztési célleírányzat működéséről, az idej 17 Md HUF (!) forrásból 6,5 Md jut beruházásösztönzésre, 4 Md a mikro-, a kis- és középvállalkozások támogatására, 3 Md a kereskedelem- és exportfejlesztésre.

A statisztika információtartalmának megújításában érdekes esemény az egészséggazdaságról szóló közlemény. A dohányipari lobbizás működése kapcsán merül fel, hogy a jövedékiadó- és áfabefizetésének értéke évi 125 Md HUF, amihez 366 Md HUF társadalmi károkozás (mintegy 30 ezer ember halálával) társul.⁷⁸ A magyar gazdaság deficitjének egy jellemző motorja az élvezeti cikkek gyártásának és fogyasztásának liberalizációjával együtt növekvő károkozás növekedése, ami a termelési eredmények és a társadalmi (eü-i, szociális) költségek közötti különbségek mind nagyobb eltérésében ölt testet. A statisztika információtartalma változásában érdekes a bécsi WIIW-nek a régió elmúlt tíz évét vizsgáló tanulmánya is, amely szerint a gyors szerkezetváltásban és a termelékenységben abszolút első Mo.⁷⁹ Igaz ezt a legalacsonyabb béreknek köszönheti. A működőtőke-befektetések szempontjából a magyar GDP 40%-a, a cseh 25%, a lengyel 15% (a világátlag 8%) tulajdonítható a váltásnak: az osztrák mutatókkal összehasonlításban a magyar ipari termelékenység 65%-os, a bérköltségterhelés pedig 20% alatti. Ilyen apropó a magyar ásványvagyon (amelyet 1998-ban 3.400 Md HUF értékre tartanak, a vállalkozói bányajáradék összértéke 170 Md HUF, az 1999-es költségvetési bányajáradék-bevétel 16 Md HUF) hasznosítása, miközben felértékelése hiányzik, külföldieknek adnak koncessziót vagyonleltár és felértékelés nélkül.⁸⁰ A Magyar Geológiai Szakszolgálat szakértője szerint 800

M HUF-ból néhány év alatt az ország nyersanyagvagyonának valós értéke megállapítható lenne! Mindezt akkor, amikor a MBH felülbírálta a koncessziós és bányatörvényt, eltörölte a GM koncessziós jogát, miért?!

A statisztika közgazdasági tartalmát illetően érdekes, hogy a Kfi jelentése szerint 1997 után 1998-ban is növekedett a kis- és középvállalkozások jövedelemtermelése, sőt, tavaly a kisvállalkozások gyorsabban növekedtek, mint a nagyok. 1998-ban a kvv-ok közel másfélmillió főt foglalkoztattak, a versenyszféra munkaerejének 49,7%-át, s az árbevétel 42%-át produkálták, a GDP 28-35%-át állítva elő: ugyanakkor az exportértékesítésben való részesedük folyamatosan csökken.⁸¹ Történik mindez akkor, amikor a szabályozók és a támogatási eszközöket illetően továbbra is a nagyvállalatok élvezik a gazdaságpolitikai (kormányzati) preferenciákat. A munkaerőkereslet és a bérek alakulásának viszonya, ill. ezek összefüggésében a KSH adatgyűjtési hiányosságainak bírálata, amennyiben nem jelenik meg, hogy kinek, hol kellene tárolni, közreadni a béradatokat, mondjuk, a munkaerő-felmérésekkel párhuzamosan. Az eredetileg a MNB Füzetekben megjelent írás nyomán készült rövidítés ismételen felveti a KSH felelősségét a tájékoztatásban (ki, milyen, adatokat gyűjt, mit ad ki).⁸²

A magyar ipari szerkezetváltás (a szomszédainkkal összehasonlításban) a Németországba irányuló export (s a vonatkozó import) tükrében: az exportdinamika térségi összevetése: a német export, ill. a térségünk exportja mint az EU növekedésének a motorja (!). A tanulmány legfőbb érdekessége a munkaerő-, az anyag- és a technológia-igényes export összevetése, valamint a magyar előnyök természete.⁸³ A statisztika szempontjából is érdekes a működőtöke hatása a fogadó ország gazdaságára. A működőtöke-beáramlás meghatározói: a múlt és jelen a magyar gyakorlatban, ill. a különféle elméletek összevetése.⁸⁴

A GM tanulmánya a munkaadók és a szakszervezetek adatszolgáltatása alapján (!) mintegy 3.300 hatályos kollektív szerződésről tud országos viszonylatban, ami 1,212 millió munkavállalót érint, a foglalkoztatottak körének 39%-át. A jogszabályok alapján fogalmazott kollektív szerződés a dolgozók 49%-át, a szakszervezetek szervezettsége 38%-os, ezzel mo. a német, japán, finn modell követője. A modellek, a számok és arányok hitelessége igazolásra vár, amihez a KSH-nak kellene megnyilatkoznia.⁸⁵

A bázisadatbázisok korrekciója késik, ezért naponta bukkannak fel vitatható állítások, nem hiteles statisztikai adatok. Az apropó a magyarság lélekszáma, ami nem 15 millió, nem is 13: a HTMH nem tud állást foglalni, mert nem rendelkezik adatokkal?! A határontúliak máris jelzik a szomszédos országok hivatalos népszámlálási adatait, az MVSZ-nek vannak becslései (nem hitelesek), a KSH pedig nem tud állást foglalni, mert ahhoz minősíteni kellene a szomszédok hivatalos felméréseit, ill. szakértői becslést kellene készítenie, levezetve az 1900-as cenzusoktól kezdve?!⁸⁶

A statisztika közgazdasági tartalmának megújítása szempontjából érdekes a háztartások és a vállalatok növekedéssel kapcsolatos viselkedését tárgyaló tanulmány: a duális munkaerőpiac és a munkanélküliség viszonya, ill. az egyensúly kritériumai: a szektorális munkaerőeloszlás: a munkanélküliség és a növekedés viszonya a nem megtakarító gazdaságban: innováció, munkanélküliség, endogén növekedés vizsgálatával.⁸⁷ Ugyancsak érdekes téma az államháztartási reform nemzetközi összehasonlításban: az OECD költségvetési gyakorlata: a magyar államháztartás átláthatósága: változások és irányok az áht terén: statisztika.⁸⁸

Más forrásból a munkanélküliség és az egyenlőtlenségek viszonya a téma: az európai választási lehetőségek, a munkanélküliségi okok magyarázatok. Az OECD-STAN és világbanki statisztikák alapján az egyes országok jövedelemegyenlőtlenségei, sajátos munkanélküliségi trendjei. Az EU és az USA összevetése, különbözőségeik okai a munkanélküliség és a jövedelemegyenlőtlenség közötti viszony szempontjából: a lehetséges megoldások.⁸⁹

A hivatalos statisztikai módszertan eseménye az ár- és inflációszámítás változása, amennyiben a mobiltelefon bekerülése a fogyasztói kosárba az információgazdaság térnyerésének és eredményességének bizonyítéka. A Matáv-telefónia árbevétele tavaly 203 Md, a mobilcégeké 126 Md HUF volt (ami a mobilágazat igen dinamikus növekedését mutatja), s ami az inflációszámításban is jelezhető. Amellett a gyógyszerár-, a telefondíj-drágulás megjelenését mindenki érdeklődje várja már.⁹⁰

Az ipar 1999-es növekedése a mérsékelt várakozásokat igazolva 10,5%-os lett, a belföldi értékesítések viszont stagnáltak a lényegesen magasabb várakozások ellenére. Az export 22,9%-kal növekedett, vagyis az exportvezérelt növekedés igaz. Az 1999-es folyó fizetési mérleg végleges adatai és az MNB által jelentősen átalakított mérlegszerkezet (1995-ig visszamenőleg!) viszont sok talányosságot rejt, pl. a „szolgáltatások és jövedelmek” tétel 600 M USD-ral lett kisebb.⁹¹

A statisztikai örökzöld témák egyike a külkereskedelmi mérleg elszámolása, a vámstatisztika hiányossága, aminek eredményeként az eltérés egyre nagyobb lesz az MNB (a tényleges befizetések alapján számolt) és a vám számai között. Az eltéréssel nincs is gond, ha tisztázottak az egyes mérési kritériumok: ám a vámstatisztika hiányosságai egyre nyilvánvalóbban terhelik a mérés hitelességét, s így a KSH számait is. Állást kellene foglalni e téren, hogy a vámstatisztika közgazdasági tartalma milyen irányba módosul, mert ez a nemzetgazdasági teljesítmény hitelességének is alapja.⁹²

A statisztika információ(közgazdasági stb.)tartalma növelésének kritikus témája a humán erőforrás. Az OECD felmérése (1998-as bázisadatokkal) szerint a magyar munkaerő a legalacsonyabb bruttó bér mellett a még alacsonyabb nettó bérével az utolsó a listán,

miközben a legjobban adóztatottak közé tartozik. A térségi pozíciónk 1998-as dollárban⁹³

	bruttó bér	nettó bér
Finnország	23.281 USD	15.041 USD
Ausztria	22.640	16.174
Írország	22.024	16.532
Csehország	11.689	9.021
Lengyelország	8.809	7.418
Magyarország	6.746	4.795.

Az energiagazdálkodás és a vonatkozó statisztika témája az „energia konferencia 2000” rendezvény, a hangulatát követő reakciók. A 2020-ig terjedő amerikai energiaigény-, -fogyasztás-, -ártervezési trendek közreadásának apropójából figyelmet érdemel az Energia Központ Kht által közreadott „Energia másként: forráskönyv'99” kiadvány, amely 1993-tól tekinti át az energiapolitikai eseményeket, a pénzügyi, jogi, intézményi fejleményeket, az érintett 391 cég adatait.⁹⁴

A GM legújabb statisztikái szerint a korábbi figyelmeztetések valósággá váltak, sőt, a legrosszabb várakozások megvalósulása várható, amennyiben a januári import (1,957 Md USD) 4,8%-os éves növekedést mutat, 2%-kal növekedett elszakadása az exporttól, 91,2 M USD-ral növelte a hiányt: az összetétel romlása egyre aggasztóbb (az méginkább, hogy nem tudjuk miért?!). A kontinensek közötti forgalmunk (Ázsia, Afrika, Ausztrália) teljes elsorvadása mellett a CEFTA-forgalom is radikálisan romlik (a gépimport 48,2%-kal, az orosz importunk 873%-kal?!), de 20-40% között növekedik más területeken (még az élelmiszertermékeknél) is a behozatal, ami nem tartható.⁹⁵

1.2 A gazdasági tájékoztatás minősített eseményei

Az agrárinformációs rendszer általános válsága közepette jelentős esemény volt az „Agromarkt-2000” mezőgazdasági termékpiacon információs szövetkezet (!) megalakulása (elnök Háy Tamás), egy internet alapú információs rendszer létrehozásával, partnerközvetítő, virtuális piacot biztosító hálózat, amelybe a vidéki teleházak beköthetők(28).

⁹⁶

A Mo-i viszonyok fokmérője a levéltári iratkezelés, mely szerint a gazdasági szervezetek köz- és magánirataiban megtestesülő információ, a gyakorlatban az iratkezelési és -őrzési fegyelem nálunk a fejlődő országok legkevésbé rendezett országainak gyakorlatával megegyező.⁹⁷ Ezt tettük szóvá a kárpótlási iratok/információk kezelésével kapcsolatos hihetetlen lazaságot látva is (az irattárak az elektronikus iratokat nem is tudnák fogadni?!).

A jövő év elején indul a NIIF keretében az új fejlett számítógéphálózati struktúra, amely a felsőoktatási intézmények és a kutatóhelyek közötti kapcsolatot szolgálja ki, azzal a

GATE, KLTE, JATE, JAPTE, MTU, VTE, MME, ELTE, MTA-KFKI, MTA-SZTAKI, MeH hálózati kapacitása 155-szörösére növekedik. A pályázat nyertesei a Matáv és a PartnerComRt.⁹⁸

Az 1998-as GDP korrigálása megint egy negatív tájékoztatási eseményt produkált, amennyiben a PM jelezte a tényt (5,1-ről 4,9%-ra), amit a KSH nem igazol. A tájékoztatási abszurd folyamatos, amiben a MNB, a KSH és a PM (esetenként a GM egymásnak ellentmondó (legalábbis nem kompatibilis) megnyilatkozásai rombolják a hitelességet.⁹⁹ A „hivatalos” statisztikát a KSH adja közre az ismert kritériumok szerint, vagy nem?!

A gazdasági tájékoztatásban esemény, a tőzsdei műveletek szempontjából meghatározó a valós idejű információk elérésének új rendje, amennyiben a BÉT új bevezetési és forgalomban tartási szabályokat adaptált. Amikor egy kibocsátó soron kívüli tájékoztatást tesz közzé, akkor először a tőzsdének küldi el, majd egy óra elteltével a hivatalos közzétételi helyek mellett bármely más valós idejű információszolgáltatónak is elküldheti (papíron, azaz postán, faxon, e-mail-en), ami új lehetőségeket jelent a cégeknek, mert a minősítés és hitelesítés könnyítésével járt.¹⁰⁰

A „hiteles tájékoztatás” és „médiaegyensúly” minősítése a munkanélküliségi mutatók közreadása kapcsán: a hivatalos statisztika (KSH) a nemzetközi szabvány szerint (ILO) regisztrál, az OMKMK mint kutatóintézet szociológiai tartalmakkal minősíthető mérési módszertana a gazdasági tervezés és a társadalmi igazságosságát erősítését szolgálhatná (ha nem használnák a politikai indíttatású kontratájékoztatásra).¹⁰¹ A kétféle módszertannal nincs semmi baj, a tájékoztatás működtetésében vannak a gondok. A kormányzati tájékoztatási érzéketlenség mintaesete, hogy május 1-jével szűnik meg a munkanélkülinek járó jövedelempótló támogatás.

A tiszai katasztrófák a környezettel értékén elszámolást vetik fel mo-on, ahol a korábbi évtizedek „gazdasági és társadalmi sikeressége” a természetes környezet terhére valósult meg: a nehézfémzennyezés (12-szerese az erősen szennyezettségi értéknek) sokkal veszélyesebb, mint a ciánszennyezés volt, a gazdasági kár sokkal nagyobb lesz: a károk nagyságát növeli a mérés és minősítés, a kommunikáció minősége (gyengesége). A korlátozások máris jelentős károkat okoznak, és a vízkivételi helyek szennyezettsége nem fog megszűnni mentesítés nélkül: az első környezetgazdálkodási (auditív) mérleg elkészítése máris késik (amiben a közvetlen vízminőségi, a mezőgazdasági rövid és hosszú távú, a turisztikai stb. károk is megjelennek).¹⁰²

A tájékoztatás nemzetközi vonatkozásaiban esemény, hogy - ahogy várható volt a BIS bázeli bizottsága nyári döntése után - Mo. pénzügy minősítése az új számítási eljárással jelentősen romlani fog, amennyiben mostantól a nemzetközi hitelminősítő intézetek besorolásai alapján határozzák meg a kockázatot, s így a magyar devizakötvények kockázati

súlyozása 0-ról 50-re emelkedik.¹⁰³ A pénzügyi hatékonyság hajszolásáért a termelés alapjai bővítését is feladó monetáris politika felett így jár el az idő?! Vonatkozó esemény, hogy a Világbank legújabb (1998-as) világrangsora szerint 1 év alatt az egy főre jutó GNP 80 dollárral emelkedett mo-on, 4.510 USD értékű (ez csak 17%-a a német értéknek!!!).¹⁰⁴ A szűkebb régióinkban is visszacsúszunk (már Horvátország is megelőz bennünket a csehek és a szlovének mellett): ebben is visszatérő esemény, hogy a hazai számítás nem kompatibilis a nemzetközi szabványokkal?!

A közismert Kabos-féle „pontosidő”-jelzéshez kezd hasonlítani a kiskereskedelmi forgalom közzététele: a KSH eljárása eléggé érthetetlen, amennyiben a mérés módszertana olyan-amilyen, ki kellene állnia mellette, másfelől a tájékoztatás módja (az adatok közreadása) viszont olyan, mintha direkt információhátrányos helyzetbe akarná hozni magát, módot adva az elmarasztalásokra.¹⁰⁵ Ezzel együtt, lassan választ kellene adni arra a kérdésre, hogy miért is nem lehet tudni miként alakul a forgalom (!), s hogy végülis növekedik-e, miben s hogyan a fogyasztás?!

A gazdasági viselkedés mérésének új állomásaként a MKIK gazdaság- és vállalkozáselemzési háttérintézete az eddigi legszélesebb körű adatgyűjtéssel készített tanulmányt a területi kamarák adatai alapján.¹⁰⁶ Az országos (statisztikai) információrendszer szempontjából is jelentős esemény az első átfogó és hiteles vállalkozási eredménytérképet adja, amikor a kisvállalkozások teljesítményének visszaesését, a változó kapacitáskihasználtságot, a foglalkoztatás pangását, a külföldi tulajdonlasi és vállalkozási formák preferálását emeli ki. (Tulajdonképpen a három kormánycikluson át követett gazdaságpolitika legerősebb bírálata született meg.)

A tájékoztatás eseménye a Pénzügykutató soros előrejelzése, amely szerint bár a nemzetközi környezet nem romlik látványosan, a magyar esélyek nem jók. Az infláció idén 10%, jövőre 8,5% lesz, az export/import idén 8 és 9%, jövőre 9 és 9% lesz, a GDP növekedése idén 3,5%, jövőre max. 3,8% lehet, mindezzel kapcsolatban az intézet vitatja a KSH negyedéves adatainak hitelességét.¹⁰⁷ A magyar cégek esélyei tovább romlanak, a növekedést kizárólag a külföldi cégek, a multik produkálják: a nagyobb hiány mellett a költségvetési szigor fokozódik.

A gazdasági tájékoztatás eseménye az ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet 3K Alapítványa által készített felmérés,¹⁰⁸ amely a fővárosi agglomerációban várható munkaerőpiaci helyzetet vizsgálja 545 gazdálkodószervezet megkérdezése után: a felső- és középfokú szakképzettségű dolgozók aránya tíz év alatt mindössze 6%-kal növekedhet.

Miközben a tőzsdei (tőkepiaci) orientálás (mint gazdasági tájékoztatás) befolyásolja hatásosan a napi gazdaságot, minden szakértő tudja, hogy a magyar reálgazdaság csak lazán kapcsolódik a tőkepiachoz. A hazai részvénytőke piac összeomlása aligha befolyásolná a

lakossági fogyasztást, amit a megtakarítási szerkezet, a részvénybefektetők aránya (5%) határoz meg.¹⁰⁹ Ezzel szemben az USA-beli részvénypiac 25%-os esése kétéves távlatban 1,75%-kal csökkentené a GDP-t. A gazdasági tájékoztatás eseménye, hogy megjelent az új „Magyar Részvények Könyve” a magyar tőzsdecégek adataival, angol és magyar nyelven.¹¹⁰ A negyedik alkalommal, 200 oldalon bemutatott tőzsdei szereplők 1998 január és 1999 szeptember közötti állapotok szerint jelennek meg: 66 tőzsdei és 5 azon kívüli társaság mérlegének 2-3 éves követése a tájékoztatás hitelességét erősíti. Másik jelentős esemény, hogy a Figyelő top100-200-as listájához hasonlatosan az Ecostat is készít vállalati ranglistát. A második alkalommal elkészült toplista nem a nettó árbevétel, vagy a tőkepiaci érték, hanem a GDP-hez való hozzájárulás mértéke szerint áll össze.¹¹¹ A termelési teljesítmények mérésekor immár lehetőség van mindhárom értékelési szempontot figyelembe venni.

Új gazdasági folyóirat indul a Creditreform-Interinfo Kft, cégminősítő és céginformáció-szolgáltató kiadásában.¹¹² A hitelbiztosítók megjelenésével megnőtt az igény a konjunktúrajelentések, ill. a fizetéképtelenségre vonatkozó belföldi és külföldi adatok iránt, s a cég partnereit szolgálja ki, amikor a német nyelven megjelenő, Creditreform című pénzügyi gazdasági folyóirat mintájára kiad egy magyar változatot is (a kéthavonta megjelenő főszerkesztője B. Németh Ferenc). Külön érdekessége az eseménynek, hogy a Creditreform elmarasztalja az IM és a cégbíróságok késedelmes feldolgozását, mint akik miatt nem jelennek meg időben a mérlegadatok, a cégek viszont nem adnak ki friss adatokat magukról?!

A tájékoztatás és a médiaadattárak statisztikai hasznosításának eseménye, hogy a túltelített ingatlantájékoztatási piac újabb termékkel gyarapodott, amikor „ingatlanadattár” címmel új kiadvány jelenik meg az Immo Press Kiadói Kft jóvoltából. A 4-6 országos és regionális ingatlanújság és számtalan elektronikus ingatlanadattár működésében mégis új fejezetet jelent az új kiadvány, amennyiben mögötte egy aktualizálható, professzionális, területi lebontású ingatlan(infrastruktúra)térkép áll, amelyet a média ingatlan-információforrásaiból töltenek fel mindennapi rendszerességgel: s az ingatlanok minden paramétere szerepel, az átlagárakkal, helyi árakkal, várható ármozgásokkal.¹¹³

A globalizáció újabb jeleként a Reuters és a mo-on érdekelt Wood and Company közép-európai befektetési bank új részvényindexet készít a tíz legnagyobb kapitalizációjú magyar tőzsdei részvény követésére.¹¹⁴ A RWHI-index a korábbi Reuters RWI-indexhez (a Reuters befektetői megrendelőinek szóló hálózat) hasonlóan folyamatosan követi a BÉT-et, negyedéves felülvizsgálattal a kosár tartalmát illetően. Tartalmát a Matáv, MOL, OTP, Richter, Elmü, TVK, Borsodchem, Démász, Egis, Rába alkotja tőkeérték alapú súlyozással.

Jelentős információpolitikai esemény a cégszolgálatokkal kapcsolatos viták aktuális fellángolása a hitelesség garanciáinak hiánya, ill. a tájékoztatás felelősségének elhárítása közepette. Az apropó, hogy a Magyar Adatbázis-forgalmazók (akik ugyancsak felelősek a

fennálló helyzetért) soros konferenciája témakörei között most sem szerepel a jogi és adminisztratív feltételrendszer korszerűsítése.¹¹⁵ A publikus adatokra épülő cégtárak működtetői a Compalmanach, a Kompass Hungária, a Dun and Bradstreet Magyarország, a Hoppenstedt-Bonnier És Tsa Információs Kft.: a vonatkozó törvénytárak és jogtárak közreadói az Opten Kft. és a KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. A piachoz tartozó könyvvizsgálók 38,3 Md HUF-os piacot jelentenek Mo-on (1997-1998 között 34%-os növekedés), a teljes szektor árbevételeből a „big five” (PwC, DandT, KPMG, AA, EandY) 72%-ban, a többi 1.300 társaság (!) pedig 28-ban részesedik.

Az új információforrások között jelentkezik a Királybróker Értékpapír-forgalmazó Rt. tőzsdei elemző és információs rendszere (www.kiralybroker.hu), mely a megrendelők számítógépén a tőzsdék napi információi mellett a brókercég döntéselőkészítő háttéranyagait is elérhetővé teszi.¹¹⁶ A bróker áttörve egy jövedelmezőségi küszöböt (havi 50 Md HUF-os forgalom), azonnal fontosnak látta (ingyenes) információval ellátni partnereit, azzal belépni a Reuters, a CNN, vagy a Thomsoninvest személyre szabott információt szolgáltató hírversenyébe.

Egy újabb országos könyvjegyzék kereshető a www.fokuszonline.hu címen, az internetes könyvárúháza a mo-i könyvek terjesztője, mögötte a Kolosi Tamás-féle Lira és Lant RT., ill. a Matávnét áll. az eddigi online könyvárusítási kísérletek nem voltak sikeresek, most a Fókusz Online évi 20 M HUF bevétel tervez, 2001-től kell nyereségessé válnia.¹¹⁷

Az inflációs várakozások alakulása a rendszeresen megkérdezett makroelemzők és a KSH ténytáblái alapján: a várakozások június táján váltak pesszimistává, innentől érdekes igazán az orientálás tartalma (ti. hogy milyen okokat és motivációkat láttak az inflációnövekedés hátterében), majd következménye (ti. hogy a média pesszimista várakozásokat sugárzó közlései mennyire befolyásolták az elemzőket és a gazdasági aktorokat). Érdekesek a módszertani viták, a KSH következetes álláspontja a fogyasztási kosár összetételében: ill. a legfőbb árnövelő tényezők jelentőségének (élelmiszerárak, szolgáltatásárak, gyógyszerár-támogatások, világpiaci olajárak) súlyozása.¹¹⁸

A BankAustria összehasonlítja a régió országait az egy foglalkoztatottra eső GDP növekedése szempontjából 1990-1999 között: a növekedés ütemét illetően 1. Lengyelország 210%-kal, 2. Mo. 145%-kal (de nem vásárlóerő-paritáson számoltak). Az eurozóna országaiban egy munkavállalóra 53.673 Euró, Mo-on 12.453 Euró termelési érték jut: s eszerint állítólag 2009-ben érjük el az EU-átlag felét, 75%-át pedig 2017-ben?!¹¹⁹

A tájékoztatás eseményeként az 1999. évi gazdasági adatokat és szociális mutatókat tartalmazó, több mint 200 oldalas „gazdasági és szociális adattár” jelent meg az MSZOSZ kiadásában (az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány együttműködésével), amely a gazdasági és a szociális folyamatokkal kapcsolatos tájékoztatást szolgálja.¹²⁰

A „hivatalos statisztika” útján orientálás újabb negatív mintaesete az 1998-as GDP közzétételével kapcsolatos.¹²¹ Egyfelől nem világos a GDP mutató módosított közzétételének mikéntje és miértje (a többszöri közzététel közötti eltérések logikája): másrészt nem tisztázódott, hogy a kormány által felhasznált adatok mint „hivatalos statisztikák” mikor és mivel konzisztens mutatók. A kormány költségvetésének adattartalmát a MeH statisztikai központjának kellene generálni a KSH, a PM és az MNB (előzetes, folyó stb.) adati alapján, amelyeket azután korrigálni lehetne a KSH aktuális „hivatalos statisztikáival”. Ezáltal a tájékoztatásnak gazdaságpolitológiai eseményekkel terhelése (manipulálása mint megalapozatlan vád) a KSH-t elkerülné. Másfelől érdekes az EU-összehasonlításban (az összehasonlítható országok teljesítményét tekintve) az 1998-as GDP-k milliárd ECU-ben átszámolva:

1. Dánia	150,9 Md ECU
2. Finnország	111,5
3. Görögország	107,8
4. Írország	76,0
5. Mo.	41,8.

A tájékoztatás örököldje a foglalkoztatás jelzése. Az OMMK idei első rövid távú prognózisa szerint 40-50.000 fős bővülésre lehet számítani (vagyis a regisztrált munkanélküliek száma 25-30.000-rel csökken). A felmérésben 4.673 cég vett részt, s ezek szinte egyöntetűen pozitív várakozásokat fogalmaztak meg (bár elgondolkodtató, hogy a pozitív tartalmak és a magas kapacitás-kihasználtságot jelző nézeteik ellentétesek a foglalkoztatás bővülésének valószínűsítésével). A megkérdezett cégek 36%-nál emelkedett a foglalkoztatás az elmúlt fél évben.¹²²

Így látják mo-ot: az EIU idei első prognózisa a térség 2000-2005 közötti távlatairól. A vezető ország-állam Lengyelország évi átlagos 5%-os növekedéssel, ami a legnagyobb KKE-i piac teljesítménye szerinti várakozás. Mo. teljesítménye az átlagos 4%-os növekedéssel hátraszorulást jelent, ill. azt, hogy míg a lengyel és a cseh gazdaság megduplázza a GDP-jét 2010-re, addig a magyar gazdaságban lévő dinamika csak a jelenlegi teljesítmény felét mint növekményt teszi lehetővé?!¹²³

A prognózisok körében érdekes, hogy az olajárak miatti inflációs várakozások erősödésében milyen kontinentális és regionális hatásokat látnak, ennek megfelelően a magyar esélyek még rosszabbak lehetnek (amit a jelenlegi magyar energiapolitikai szemlélet is erősít). Az üzleti szféra elemzője szerint a jelenlegi olajárak tartóssága esetén 1,4-2,1%-os inflációnövelő hatással lehet számolni (amit mo. esetében dollár-euró árfolyammódosulások is erősíthetnek). Az energiár-tartalom rugalmassága most lesz igazán érdekes a kormány és a gazdasági aktorok viszonyában, minthogy a gazdasági aktorok az idejű áralkukban rendre a

kormányérdekek ellenében érvényesültek.¹²⁴

2. A tájékoztatás társadalmi tükör szerepe

A tájékoztatás társadalmi tükör szerepének gyakorlásához pontos adatokkal szolgál a Gallup térségi összehasonlító felmérése a tisztálkodásról (ami kellemetlen a magyarok szempontjából): a fogmosás (fogkrém és fogkefe használat) terén pl. a legutolsók vagyunk (évi 1 fogkefe!): a tisztálkodási vízszükséglet napi 200 liter az EU-ban, 120 liter Mo-on (de a falun 50 liter): a napi kézmosási és fürdési szokásaink is messze vannak a higiénés előírásoktól.¹²⁵ A tisztiorvosi statisztikák az elmaradott (pontosabban visszamaradó) társadalmakra jellemző állapotokat mutatnak. A Bevándorlási Hivatal csendes megalakulása mintha nem tudatosítaná bennünk azt a várható fejleményt, amit fordított EU-csatlakozásként emlegetnek (Növekedéskutató Intézet), hogy ti. nem annyira a magyarok vándorolnak az EU-ba, mint inkább az EU-ból vándorolnak be tömegesen Mo-ra. Igen erős (és egyre fokozódó) migrációs nyomás hat Mo-ra, ahol szabályos népesedési vákuum van kialakulóban, s a lehetséges gazdasági növekedés foglalkoztatási konjunktúrát indítva a munkaerőt külföldiekből fedezi majd.¹²⁶

A népegészségügy hű tükör a magyar társadalom előtt: a lakosság 36%-a vallja betegnek magát (!), de 54%-nak van állandó panasa (!). A Tárki által készített felmérés világviszonylatban egyedül álló társadalomképet produkált,¹²⁷ az egészségi állapotjelentés a gazdaságdemográfia számára szállít rengeteg adatot (és persze, felveti, hogy az ezredfordulóra egy országos állapotleíró térképpel adós a KSH):

	állandó panasa van	gyógyszert szed	beteg
18-30 év között	16%	8%	5%
31-50 év	44%	32%	29%
51-70 év	75%	65%	60%
71-	80%	83%	67%

Időnként megdöbbennek bennünket a valósághoz jobban közelítő számokkal-tényekkel, mint most az Eurostatnak a 25 európai országról szóló ranglistája a bérek, keresetek, ill. az 1996-os adatok alapján mért egy főre jutó GDP (vásárlóerőben) alapján.¹²⁸ Az EU-átlag (100%) viszonyítása szerint Mo. a 18. helyen áll 47%-kal (a 15. és 17. hely között mozogtunk, és egyre romlik pozíciónk). A tájékoztatáspolitikai eseménye az az idegenforgalmi Eurocity-felmérés, amely szerint az európaiak Budapestre jönnek, a tengerentúliak viszont Budapestre is: 46%-nak fő utazása volt, 51% előre és 32% helyben foglalt szállást (ami meglepő!).¹²⁹ Az orientáló információforrások a barátok, ismerősök, útikönyvek, turisztikai kiadványok (ebben a sorrendben), vagyis az országimázs készítőinek nagyon el kellene ezen gondolkodni. Másrészt a vonatkozó magyar statisztika feldolgozási szempontjainak frissítése

is ajánlott.

Miközben bőszén készülünk az EU-ba, a magyar társadalom hátrafelé megy az időben. Az apropó a közlekedésszervezés (a MÁV nehézségei kapcsán) a főváros ellenőrzésében, miszerint a „bejárók” mintegy 500.000-res tömege a legolcsóbb és legkényelmesebb, legkevésbé környezetszennyező vasút (már csak 75-80.000 utas) helyett a drágább és erősen szennyező, de kiszámíthatóbb, gyorsabb közúti közlekedést választja (a Volánt mintegy 40.000-en, 260-280.000-en a gépkocsit).¹³⁰ A vonatkozó adatok és a tervezés nem találkoznak, nem bíznak egymásban.

A tájékoztatás eseménye, hogy egymás után jelennek meg a KSH bázisadataira alapozott létminimum-számítások (zömmel baloldali aktivistáktól, szakszervezetektől). Az elfogadott átlagszám szerint 3 millió szegény van mo-on (10-15% nagyon szegény): az SZCSM szerint 300.000-nyi a legveszélyeztetettebbek száma: 40 ezer a hajléktalan. A KSH számaira épült arányok szerint 1999 félévkor 1 aktív felnőtt megélhetési minimuma 28.236 HUF.¹³¹

A mérés és tájékoztatás soros botránya, hogy a Londoni Környezetkutatási Központ (amelynek állásfoglalásai után pl. azzal riogatják az angol turistákat, hogy Mo. a legszennyezettebb országok egyike) „ellenőrzése” a budapesti környezetmetriai mérőállásoknál bizonyítja méréseink nem hitelesek.¹³² Nem mérik a legfőbb szennyezéstípusokat, a küszöbértékek alatt mérnek a mérési technika hibája, ill. a karbantartás elmaradása miatt. Mindennek nemzetközi következményei beláthatatlanok, másrészt viszont a fővárosi lakosság levegőszennyezettségéből adódó terhelését az orvosi rendelőkben eddig is tudták.

A magyar droghelyzet (a társadalmi hátrányosságok mint adottságok mellett) az elmúlt tíz év liberális politikájának a következménye: világviszonylatban egyedülálló módon 40%-kal növekedett ezen időszak alatt a középiskolások drogfogyasztásának aránya. A társadalmi felelősség minősíthető. Az ISM (6.000 középiskolás körében végzett) felmérése szerint 1995-1999 között 20%-ról 28,8%-ra növekedett a korosztály drogfogyasztóinak aránya, 76% dohányzott, 93% alkoholizált.¹³³

Tájékoztatási esemény a nemzeti foglalkoztatási program, amelynek kiindulása az 1998-as 3,7 millió foglalkoztatott és a 400.000-res munkanélküli (együtt 4,1 millió, szemben az 5,9 milliós improduktív népességgel), azonban a korcsoportok szerinti megoszlás mutatja ki a strukturális munkanélküliség (valamint a soha visszatérni nem tudók) arányait. A 40-54 éves korosztályokban 2,2 milliós a munkaerő létszáma, s abból csak 1,57 millió a foglalkoztatott, ugyanakkor az 55-59 éveseknek már csak 25%-át (140 ezer fő), a 60-74 éveseknek 4%-át (53 ezer fő) foglalkoztatják. A 20-29 éves korosztályban 80%-os (295 ezer fő), a 30-39 korosztályban 82%-os (500 ezer fő) a foglalkoztatás. Az arányok ismeretében

mielőbb készíteni kellene egy munkaerőmérleget és prognózist az EU-csatlakozás elé.¹³⁴

A társadalmi gondjaink között a népességszám, a geoökonómiai törvényszerűségek és a migrációs utakkal kapcsolatos események kerülnek terítékre, amikor a vajdasági magyar menekültek helyzetének megoldatlansága merül fel sokadszor, s az illetékesek teljesen átgondolatlan, ill. hosszabb távon tarthatatlan nyilatkozatokat tesznek, ami bizonyos felismerések hiányát is jelenti. Az OECD most nemrég publikált migrációs jelentése¹³⁵ Mo. fenyegetettségét jelezte (ti. Mo. a keletről induló migrációs nyomás legfőbb célállomása), a magyar államnak terheket jelent a migráció, miközben a határokon belül fogyunk, a határontúl pedig asszimilálódunk. Az élveszületések számának alakulása kapcsán a demográfiai távlatainkat tekinti át a közgazdász-szociológus. A számok (idősorok) vizsgálata is érdekes, de a társadalmi tudat - abban is a gyermekvállalással kapcsolatos értelmi és érzelmi kötések - vizsgálata még érdekesebb, ugyanis a gyermekvállalási korban lévő magyar felnőttek úgy tudják, hogy nekik szegénységük miatt nem kell gyermeket vállalniuk, s amíg ez a (téves) nézet nem változik meg, addig a termékenység sem növekedik.¹³⁶

Tájékoztatási esemény a tárki legújabb monitorja, amely szerint az érvényesülés esélyegyenlőségében ma éppen úgy 18%, mint 1991-ben (1992-1999 között 11-ről 18%-ra emelkedett). A Kolosi-féle magyarázat szerint a népesség 60%-a szükségleti szinten fogyaszt, vagyis nincs szabadon felhasználható jövedelme (mo-on a havi fogyasztásnak a havi jövedelemhez viszonyított aránya 81%). A háztartások 40-45%-a tud valamit megtakarítani, a gyermekszegénység jellemzi igazán a magyar társadalom jövedelmi helyzetét.¹³⁷

A mezőgazdasági statisztika eseménye, hogy a Bpest, Debrecen és Keszthely szakmai helyszínének bevonásával folytatott videokonferencia kétségbeejtő rendetlenséget, provincializmust, tervezni és dönteni nem tudást, nemzeti agrárstratégiák hiányát és valami elképesztő bornírságot bizonyított (már az 1960-as években többet tudtunk annál, amit most mind összegzett tudást felmutattunk). A föld árának viszonyítása, a tulajdonviszonyok és földbirtokméret kérdésében anakronisztikus nézetek, a jogi, pénzügyi, gazdálkodási regisztrációk teljes rendetlensége (!) került napvilágra: az állami földvagyonalap értéke jelenleg 25 Md HUF (!).¹³⁸

Az ISM 1998-as kábítószerszerjelentése megdöbbentő adatokat közöl, amelyek szerint a fogyasztásnövekedés világrekorderei közé kerültünk (sem a legszegényebb, anarchikus fejlődő, sem a gazdag liberális államok között nem találni két ilyen országot): 1995-1998 között 266%-kal növekedett a regisztrált fogyasztók száma (9.458), miközben a gyermek- és fiatalok aránya 7,1%-ról 17,3%-ra növekedett. A vonatkozó statisztikákkal kapcsolatban állandóan felmerül, hogy közel sem tükrözik a valós arányokat. A legelterjedtebb szerek a marihuána, hasis, az amfetaminszármazékok, a heroin (ami a gazdasági háttérrel is érdekessé teszi): a leginkább veszélyeztetettek a 16-éves középiskolások, akik körében 40%-os

érintettséget találtak.¹³⁹

A gazdasági viselkedés követésében és orientálásában érdekes a Czipin and Partner soros felmérése, amely szerint egy év átlag 225 munkanapjából 85,5 nap improduktív (a világátlag 34 napot tart elfogadhatónak), amiből 28,2 nap a tervezés és irányítás hiányosságai, 13,7 nap az informatikai készségek, 12 nap az ellenőrzésének hiányának számlájára írható. A magyar vezetők 5,5%-a értékeli csak beosztottai munkáját havonta (56,5% soha).¹⁴⁰

A régóta várt időmérleg a magyar társadalom torzulásának, egészségtelen életvitelének és -minőségének minden jelét viseli. A kereső és termelő tevékenységekre fordított idő a sikeres társadalmak nemzetközi példáihoz viszonyítva kisebb (csökkenő): a fiziológiai kötött tevékenységekre fordított idő megoszlása az egészségtelen és nem minőségi életvitelt tükrözik (a férfiak napi 18, a nők 10 percet „mozognak”, viszont 2-3 órát tévéznek naponta, amivel világsők vagyunk). Mindez felveti, hogy a tájékoztatás társadalmi tükör szerepe nem működik.¹⁴¹

A hiányos kultúrastatisztika pótlása, a színházak látogatottsága a 13 fővárosi színháznál folytatott átvilágítás apropójából. A statisztikai átlag a Merlin Kamaraterem (108%), Katona József (103%), Radnóti (102%), Madách Kamara (101%) sorrendet adja, a leggyengébb látogatottság sorrendjében a Nemzeti (78%), a Várszínház (80%), a Thália (83%) és a Madách (86%) verseng. A népszerű és az értékesebb darabok közötti, nézővonzó készségek elmosódottak, aktuális magyar darabot alig látni.¹⁴²

A Tárki (februári, az ENSZ menekültügyi főbiztossága számára készült) felmérése szerint erősödik az idegenellenesség Mo-on, aminek okai összetettek, a határaink nagy „áteresztőképessége”, a bűnözés, lappangó, időnként a határontúli magyarokra is kiterjedő, gerjesztett pozícióföltés, a magyarok elleni sérelmek hatása, nem utolsó sorban a média másság-kampánya. Tény a befogadási készség gyengülése, a mérlegelés igényének, ill. a kizárás növekedése. A politikai bázisban a kiscgazda hívek a legellenségesebbek, a legkevésbé pedig a szabad demokraták: hogy a lakosság közel 40%-a lezárna a határokat (!), az meghatározó módon a negatív tájékoztatás következménye.¹⁴³

A gazdaságdemográfia (mint kurrens téma) szempontjából érdekes az ILO vonatkozó jelentése a munkaerő elöregedéséről és a lehetséges megoldásokról. A társadalombiztosítások fokozódó állam terhei és az „értékes” munkaerő kivonulása a termelésből elérte a kritikus tömeget, amikor rövid távú megoldásokat követelnek. A társadalmi-szociális és a pénzügyi-termelési racionalítások ütközése az utóbbiak javára követelnek megoldást és mo. esetében még sokkal inkább, mint az OECD többi tagjai között.¹⁴⁴ A tájékoztatás társadalmi tükör szerepe és az idiotikus médiakultúra találkozása a MN „népesedési oldalán”: a feltett kérdések színvonala minősíthetetlen, ezért a Cseh-

Szombathy-féle érvek is a messzi távolból szólnak a ma gondjairól. Nem, a „nemzetnek nem ment el a kedve a szaporodástól” (!), ellenben az a gond, hogy a gyermeknemző és szülőképes korban lévő korcsoportok képviselői úgy tudják, hogy nekik a szegénységük miatt nem lehet és kell gyermekeket vállalni. Az információtartalmat megsemmisítő zszurnalizmus tipikus esete a VG „munkatársainktól” típusú közlése is, amikor a sűrítés miatt a hivatkozott szakértők mondanivalója egymást kioltó érveléssé fajul.¹⁴⁵ Ugyancsak konjunkturális téma, a gazdaságdemográfia kapcsán a társadalmi tükör szerep torzítása, avagy - miként az várható volt - a téma eszkalációja. A politikai interpretációk jelzik/igazolják a témával kapcsolatos korábbi terhelt álláspontok miatti ellenséges hozzáállást, amit a HVG szemléje prezentál. A célpont a meghirdetett gazdaságpolitika, családpolitika, összevetése a népesedési és szociálpolitikai helyzettel, a szervezett migráció társadalmi fogadtatásának élezésével. Különösen kínos „a politikai körök „nem vevők” a „migrációs vérfrissítésre” fordulat (ami a baloldali meggyőződések szerint felettébb nem kívánatos dolog lenne), ill. a magyar társadalom idegenellenességének kidomborítása a közvélemény-kutatás típusú közvéleményformálás trükkjével. Mindez megtévezve azzal, hogy Mo. nem vonzó a magyar származásúaknak sem, ami teljesen hamis állítás.¹⁴⁶

hivatkozások

- 1.appl.econ.'1999/7.sz.
- 2.vg'1999, 10.06. p.4.
- 3.am.stat.'1999/3.sz. p.203-207.
- 4.napi'1999, 11.05. p.1,3./n szab'1999, 11.05. p.15.
- 5.business week'1999, 11.05. p.50,51,
- 6.ifti'1999, 11.11.
- 7.vg'1999, 11.16. p.11.
- 8.vg'1999, 12.03. p.1,11.
- 9.nszava'1999, 12.04. p.mell
- 10.mh'1999, 12.04. p.9.
- 11.népeü'1999/5.sz. p.4-9.
- 12.nszab'20, 01.12. p.13.
- 13.Ormos,M.: Szabó,B.: Hozam-előrejelezhetőség a magyar tőkepiacon, CAMP empirikus tesztelése. = GVV'99/4.sz. p.76-99.
- 14.ISR'99/3.sz. p.339-354./EMA'99/1.sz. p.1-45.
- 15.Pateman,J.: Social exclusion: an international perspective on the role of State, communities and public libraries in tackling social exclusion. = J.ofl.S'99/6.sz. p.445-463./ Mapping Information Societies. célszám = The Inf.Soc'99/10-11.sz. p.681-800.
- 16.Paul,M.C.J.: Cost structure and the measurement of economic performance. Productivity, utilization, cost economics, and related performance indicators.ifti'2000, 01.18.
- 17.vg'2000, 01.19. p.1,2./n szab'2000, 01.19. p.13.
- 18.vg'2000, 01.20. p.9.
- 19.mn'2000, 01.22. p.7.
- 20.mn'2000, 01.24. p.4,6./n szava'20,01.24. p.2.
- 21.mn,telecomp'20/1.sz. p.5.
- 22.vg'2000, 01.25. p.8.
- 23.MTA.Strat.kut.
- 24.nmo'2000, 01.26. p.19.

- 25.napi'2000,02.02. p.1,3./nszab.p.13.
- 26.vg'2000, 02.03. p.9.
- 27.nmo'2000,05. p.25.
- 28.nszava'2000, 02.05. p.10.
- 29.napi'2000, 02.07. p.1,4./nszab.p.3./ifti
- 30.Stat. in trans.'99/3.sz.
- 31.mn'2000, 02.08. p.12.
- 32.vg'2000, 02.09. p.15,17.
- 33.nmo'2000, 02.10.p.4.
- 34.Nat.Inst.Econ.Rev.'2000/1.sz. p.82-93./ifti
- 35.The White Paper: Building Trust in Statistics. = Statistical News'99/125.sz./ifti-
- 36.napi'2000, 02.15. p.1,7.
- 37.nszava'2000, 02.16. p.4.
- 38.OM'2000, p.140
- 39.vg'2000, 02.18. p.4.
- 40.The accuracy of IMF and OECD forecasts for G7 countries. = j. of forecasting'2000/1.sz. p.53-63.
- 41.vg'2000, 03.01.p.9.
- 42.napi'2000, 03.02.,p.5.
- 43.Stat.J.of the UN-ECE'99/4.sz. p.241-250.:251-265.
- 44.cég és jog'2000/1.sz. p.22-25.
- 45.napi'2000, 03.09.,p.21.
- 46.vg'2000, 03.10..p.8.
- 47.forrás'2000, 03.10.
- 48.iskolakultúra'2000/2.sz. p.3-11./nszab.p.38.
- 49.ECB Monthly Bulletin'99/4.sz. p.27-39.
- 50.vg'2000.03.14..p.4.
- 51.nmo, p.9./DIW Vierteljahrsheft'99/4.sz./vg.p.1,15./mh,p.9.
- 52.Int.Migration'2000/1.sz. p.3-45.
- 53.napi'2000,03.23.mell,p.1-4.
- 54.vg'2000,03.28.p.11.
- 55.Biddle,J.: Statistical economics. 1900-1950. = history of political economy'99/4.sz. p.607-651.
- 56.sigma'2000/2.sz.
- 57.nmo'99 08.26. p.9./nszab'99 08.26. p.13.
- 58.nmo'99, 08.28. p.24,25,26.
- 59.nmo'99, 08.28. p.8.
- 60.nszab'99, 08.28. p.20,21./nszava'99 08.28.p.1,3.
- 61.ifti'1999 09.01.
- 62.mh'99 09.01. p.11.
- 63.mn'99, 09.07. p.11.
- 64.IDS Bull.'1999/2.sz. p.23-46.
- 65.stat.sz'99/9.sz.
- 66.közzg.sz'99/9.sz.
- 67.vg'99 09.20. p.9.
- 68.nszab'99 09.20. p.15.
- 69.mh'99 09.29. p.9.
- 70.ifti'99 09.29.
- 71.mn'99 09.30. p.8.
- 72.nszab'99 10.05. p.12.
- 73.mh'1999, 10.07. p.3.
- 74.nszab'1999, 10.18. p.25,27.
- 75.nszab'1999, 10.20. p.1,3.
- 76.cégvez.'1999/10.sz. p.97-100.

- 77.nszab'1999, 10.27. p.11./ mn'1999, 10.27. p.1,11.
78.vg'1999, 11.01. p.1,3.
79.vg'1999, 11.03. p.1,2.
80.nszab'1999, 11.03. p.1,16.
81.vg'99 11.26. p.5.
82.Ferenczi B.: A hazai munkaerőpiaci folyamatok a monetáris politika szemszögéből. = külgazd'99/11.sz. p.4-26.
83.Inotai,A.: Mo. és a többi közép- és kelet-európai ország szerkezeti átalakulása a Németországba irányuló export tükrében, 1989-1998OMFB-MTA-VGI'99, p.150
84.Oszlay,A.: Elméletek és tények a külföldi működőtőke-befektetésekről. = MNB Füz'99/11.sz. p.54
85.mn'1999, 12.06. p.1,9.
86.nszab'1999, 12.08. p.6.
87.Stadler,M.: Dual labor markets, unemployment, and endogenous growth. = ifti'2000, 01.04.
88.Az államháztartási és költségvetési reformról. = INFO Társtud.'1999/45.sz.
89.Galbraith,J.K. et al.: Unequality and unemployment in Europe: the american cure. = new left review'1999,237.sz. p.28-51.
90.napi'2000, 02.01. p.1,3./vg'2000, 02.01. p.1,2,3,17.
91.napi'2000, 02.14. p.1,3./nszab'2000, 02.14. p.13./mh'2000, 02.14. p.9.
92.nszab'2000, 02.21. p.11.
93.vg'2000, 02.24. p.1,2.
94.nmo'2000, 03.01. p.8.
95.napi'2000.03.13., p.1,3./nszab.p.14./mh,p.11.
96.nmo'1999, 09.09. p.8.
97.mn'1999, 09.09. p.6.
98.mn'1999, 12.15. p.11.
99.vg'1999, 12.15. p.1,3.
100.napi'2000, 02.25. p.11,12.
101.mn'2000,03.09.,p.1,5,11./nszab.p.5.
102.mh'2000, 03.09.,p.6.
103.nszab'2000.03.13..p.8./nmo.p.1,2./mn,p.1,5./vg.p.1,6.
104.telecomp'1999/16.sz. p.2.
105.napi'1999, 09.20. p.3.
106.vg'1999, 09.22.p.3.
107.vg'1999, 09.24. p.mell
108.mn'1999, 10.13. p.9./vg,p.15.
109.CDpanoráma'1999/3.sz. p.32-33.
110.napi'1999, 10.26. p.1,3.
111.napi'1999, 10.28.p.15.
112.vg'1999, 10.28.p.4.
113.vg'1999, 10.29.p.8.
114.mn'1999,11.03.p.16.
115.vg'1999, 11.04. p.17.
116.figyelő'1999/44.sz. p.32-35. 40-43.
117.nmo'1999, 11.05.p.8.
118.ifti'1999, 11.05.
119.napi'1999, 12.27.,p.1,3,17.
120.vg'1999, 12.28.p.1,2.
121.vg'2000, 01.20.p.5.
122.napi'2000, 01.20,p.3./nmo,p.9./VG,P.15.
123.vg'2000, 01.27.p.3./napi,p.3.
124.vg'2000,03.08.p.1,2.
125.vg'2000, 03.08.p.1,3,13,15.

- 126.nszava'1999, 08.30.p.1,6.
- 127.mh'1999, 08.31.p.8.
- 128.mh'1999, 09.06.p.6.
- 129.nszab'1999, 10.02.p.3.
- 130.ifti'1999, 10.08.
- 131.mn'1999, 10.21.p.1,5.
- 132.nszab'1999, 10.21.p.5.
- 133.nszab'1999, 11.02.p.27.
- 134.nszab'1999, 11.24.p.5./nszava,p.3.
- 135.mn'1999, 11.24.p.11.
- 136.mn'1999, 12.10.p.5.
- 137.mn'1999, 12.16.p.7.
- 138.beszemle'99/11.sz. p.3-120
- 139.mn'99, 12.14. p.1,9.
- 140.napi'2000, 02.09. p.6./nszava,p.4.
- 141.nszab'2000, 02.14. p.12.
- 142.vg'2000, 02.17.p.10.
- 143.nszab'2000, 02.17.p.7.
- 144.vg'2000, 03.03.p.9.
- 145.nszab'2000, 03.03.p.5.
- 146.vg'2000,03.08..p.11.
- 147.mn'2000,03.10.,p.11./vg.p.8.
- 148.hvg'2000/11.sz. p.99-103.